

15. Polska Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello

Wysokiego Komisarza NZ
ds. Praw Człowieka (2002-2003)

15th Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello

UN High Commissioner
for Human Rights (2002-2003)

15. Polska Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello
Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka
(2002-2003)

15th Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello
UN High Commissioner for Human Rights
(2002-2003)

Kraków 2018

Spis treści Table of Contents

I	Genezy	I	Genesis
7	Wprowadzenie	9	Introduction
10	List JE Alfredo Leoniego, Ambasadora Brazylii w Polsce, Honorowego Patrona Nagrody	12	Letter by H.E. Alfredo Leoni, Ambassador of Brazil to Poland, Honorary Patron of the Prize
17	Sérgio Vieira de Mello - człowiek, Jerzy Bauriski	19	Sérgio Vieira de Mello - A Man, Jerzy Bauriski
23	Rozmowa z dr Danutą Glondys, współtwórczynią Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello	29	An Interview with PhD Danuta Glon- dys, Creator of the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello
37	O Stowarzyszeniu Willa Decjusza	38	Villa Decius Association - About us
II	Historie	II	Stories
41	Polska Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello. Deklaracja	44	Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello. A Statement
47	Laureaci Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello (2004-2017)	47	The Laureates of Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello (2004-2017)
89	Rola Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello, Anna-Carin Öst	91	The Role of Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello, Anna-Carin Öst
95	Autobus do Europy. Spojrzenie na przyszłość Nagrody, Jan Piekło	97	A Bus to Europe. A View on the Future of the Prize, Jan Piekło

Genezy
Genesis

I

Szanowni Państwo,

od ustanowienia przez Stowarzyszenie Willa Decjusza Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello mija właśnie piętnaście lat. Upamiętnia ona wyjątkowego człowieka – Wysokiego Komisarza ONZ ds. praw człowieka, który, pełniąc służbę na rzecz praw człowieka, zginął w Bagdadzie w 2003 roku.

Od początku projekt ten zajmował wyjątkowe miejsce na mapie Polski, a później – dzięki współpracy z placówkami dyplomatycznymi – także świata, nagradzając i promując ludzi odważnych w swoim człowieczeństwie, gotowych do poświęceń, którzy znajdują sposób, aby – mimo trudności – realizować zasadę ludzkiej solidarności ponad granicami.

Nagroda, realizowana we współpracy z instytucjami, firmami i osobami prywatnymi, a przyznana do tej pory 36 osobom i organizacjom, stała się także swoistym znakiem rozpoznawczym Stowarzyszenia, które, działając na polu kultury, od 23 lat moderuje w Willi Decjusza forum dialogu różnych narodowości i kultur oraz stanowi inspirację dla wielu inicjatyw o podobnym charakterze.

Jest nam niezmiernie miło zaprosić do lektury tej jubileuszowej publikacji. Mamy nadzieję, że zawarte w niej teksty będą nie tylko pochwałą humanitaryzmu, ale przede wszystkim motywacją do dalszej współpracy na rzecz pokojowego współistnienia kultur.

dr hab. Dominika Kasprowicz
Dyrektor
Stowarzyszenia Willa Decjusza

prof. Ryszard Tadeusiewicz
Przewodniczący Zarządu
Stowarzyszenia Willa Decjusza

Willa Decjusza/Villa Decius, fot./photo: P. Mazur

Introduction

Ladies and Gentlemen,

it has been 15 years since the Villa Decius Association established the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello. An accolade that commemorates an exceptional man, UN High Commissioner for Human Rights killed in Baghdad in 2003, while serving the cause of human rights.

From its earliest days the project held a special place on the map of Poland, and later thanks to cooperation with diplomatic representations of Poland, also on the map of the world. It has rewarded and promoted people, courageous in their humanity, and capable of finding ways to make the principle of human solidarity come true. Against all odds and difficulties.

The prize, developed in cooperation with institutions, businesses, and individuals, has as yet been awarded to 36 individuals and organisations. It has also become a particular hallmark of the Villa Decius Association that, furthering culture, has moderated the forum of dialogue between nationalities and societies at the Villa Decius for 23 years, inspiring a plethora of similar initiatives.

It is our great pleasure to present you with our jubilee booklet. We hope that the messages it contains go beyond pure praise of humanitarianism, and motivate further commitment to the peaceful coexistence of cultures.

Dominika Kasprowicz, Ph.D.
Director
of the Villa Decius Association

Professor Ryszard Tadeusiewicz
Chairman
of the Villa Decius Association

List J.E. Alfredo Leoni, Ambasadora Brazylii w Polsce, Honorowego Patrona Nagrody

Jako Ambasador Brazylii w Polsce od 2015 roku, miałem zaszczyt uczestniczyć w czterech edycjach Polskiej Nagrody imienia Sérgio Vieira de Mello, nie wyłączając symbolicznej 15. edycji. Było mi niezwykle miło uczestniczyć w ceremonii wręczenia nagród. Zaszczycem dla Ambasady był także udział jej przedstawiciela w zebraniach Kapituły. Owocna współpraca pomiędzy Ambasadą Brazylii w Warszawie i Stowarzyszeniem Willa Decjusza, nawiązana jeszcze przed moim pobytem w Polsce, jest stale rozwijana i pogłębianą.

Ambasada od roku 2004 sprawuje Honorowy Patronat nad kolejnymi edycjami Nagrody i od samego początku jest świadkiem rozwoju i konsolidacji tego projektu. Pomysł ustanowienia nagrody w pierwszym roku po tragicznej śmierci Vieira de Mello w roku 2003 od samego początku był pionierską inicjatywą. Rząd Brazylii jest wdzięczny Stowarzyszeniu Willa Decjusza za podjęcie się tego tak ważnego przedsięwzięcia. Wyrażamy swoje uznanie dla ciężkiej pracy, jaką Stowarzyszenie Willa Decjusza, w szczególności Pani Danuta Glondys, a także inne zaangażowane instytucje i partnerzy, włożyli w organizację tego wydarzenia.

Polska edycja Nagrody dała początek kolejnym inicjatywom podjętym dla uznania spuścizny Sérgio Vieira de Mello. W roku 2009 Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych ustanowiło dzień 19 sierpnia Światowym Dniem Pomocy Humanitarnej. Na całym świecie w tym dniu organizowanych jest wiele wydarzeń mających na celu podnoszenie świadomości i podkreślanie znaczenia wysiłków podejmowanych przez pracowników humanitarnych. W Brazylii „Odznaczenie Sérgio de Mello” zostało ustanowione w roku 2010 i od tego czasu przyznawane jest wybitnym

osobistościom i instytucjom. Co więcej, w roku 2012 nowe Biuro Organizacji Narodów Zjednoczonych w Brazylii otrzymało imię Sérgio Vieira de Mello.

Polska edycja Nagrody to coś więcej niż tylko hołd oddany Sérgio de Mello. Nagroda to wyraz uznania dla pracy wykonywanej przez wszystkich ludzi i organizacje będące orędownikami pokoju i współpracy pomiędzy społecznościami, religiami i kulturami. Lista laureatów jest dowodem różnorodności szlachetnych spraw, którym ci ludzie i instytucje poświęcają swój czas i zasoby, nad którymi pracują i w które wkładają swoje serce. To oni pomagają nieść dalej pochodnię Sérgio Vieira de Mello.

Pozwólcie Państwo, że raz jeszcze wyrażę mój osobisty podziw, a także przekażę szczerze wyrazy uznania ze strony Rządu i społeczeństwa Brazylii dla wybitnych laureatów i Stowarzyszenia Willa Decjusza za ich godną pochwałę pracę.

Alfredo Leoni
Ambasador Brazylii w Polsce

Letter by H.E. Alfredo Leoni, Ambassador of Brazil to Poland, Honorary Patron of the Prize

As Ambassador of Brazil to Poland since 2015, I had the privilege to participate in four editions of the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello, including this emblematic 15th edition. It has always been a pleasure for me to take part in the Awarding Ceremonies, as well as to attend the meetings of the Panel of Judges as a representative of the Embassy. The fruitful collaboration between the Embassy of Brazil and the Villa Decius Association, however, precedes my assignment in Poland, and has been deepening ever since.

As the Honorary Patron of the Prize since 2004, the Embassy has borne witness to how the Prize has been developing and consolidating. The Polish Prize was certainly a pioneering initiative, since it was established in the year following Vieira de Mello's tragic death in 2003. The Government of Brazil is grateful to the Villa Decius Association for taking this important step. We also commend Villa Decius Association, in particular Ms. Danuta Glondys, as well as all other institutions and partners involved in the organization of the Prize, for their hard work.

The Polish Prize was followed by other initiatives launched in recognition of the legacy of Sérgio Vieira de Mello. In 2009, the United Nations General Assembly designated 19th August as World Humanitarian Day. On that date every year, many activities are carried out all over the world to raise awareness and pay tribute to humanitarian workers. In Brazil, the "Sérgio Vieira de Mello Medal" was created in 2010 and has been since then granted to distinguished persons and institutions. Furthermore, in 2012, the new Office of the United Nations in Brazil was named after Sérgio Vieira de Mello.

The Polish Prize is more than a tribute to Sérgio himself. The Prize pays homage to the work carried out by all individuals and organizations that seek to promote the peaceful coexistence of and cooperation among societies, religions and cultures. The list of laureates so far shows the diversity of noble causes to which those people and institutions are dedicating their time, resources, work and passion. They are truly helping to carry the torch of Sérgio Vieira de Mello forwards.

To the distinguished laureates, as well as to the Villa Decius Association, let me once again express my personal admiration and convey the sincere appreciation of the Government and people of Brazil for their admirable work.

Alfredo Leoni
Ambassador of Brazil to Poland

Kiedy Sérgio przechodził korytarzem w siedzibie Narodów Zjednoczonych w Genewie, to wszyscy nagle jaśnieli i uśmiechali się, a świat wokół stawał się życzliwszy i lepszy.

While Sérgio was walking a corridor at the UN HQ in Geneva, everyone around suddenly got bright and smiles came to their faces, and the world around became kinder and better.

Sérgio Vieira de Mello, fot./photo: Wilson Dias/ABr - Agência Brasil

Sérgio Vieira de Mello - człowiek

Jerzy Baurki

Dyrektor Departamentu Narodów Zjednoczonych i Praw Człowieka,
Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP

Sérgio Vieira de Mello, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka w latach 2002-2003, pochodził z Brazylii, lecz można powiedzieć, że był obywatelem świata, zawsze gotowym służyć tam, gdzie był najbardziej potrzebny.

Dołączył do „rodziny” Narodów Zjednoczonych po ukończeniu studiów filozoficznych na Sorbonie i mając zaledwie 21 lat rozpoczął pracę w biurze Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców. W trakcie swojej kariery w ONZ spędził wiele czasu na misjach, służąc m.in. w Sudanie, Ameryce Łacińskiej, na Cyprze, w Mozambiku, Bośni i Hercegowinie, Timorze Wschodnim oraz Iraku, gdzie zginął tragicznie w zamachu terrorystycznym na siedzibę personelu ONZ w Bagdadzie 19 sierpnia 2003 r.

Zaczynał jako zwykły funkcjonariusz w strukturze ONZ, który swoją ciężką pracą, poświęceniem, otwartością i odwagą udowodnił, że ma wszystkie predyspozycje do realizacji zadań specjalnych. Zaowocowało to nominowaniem go na tak wymagające stanowiska jak Specjalny Przedstawiciel Sekretarza Generalnego ONZ w Kosowie, Tymczasowy Administrator ONZ w Timorze Wschodnim

czy Specjalny Wysłannik Sekretarza Generalnego ONZ ds. Iraku.

Sérgio Vieira de Mello do końca swojego życia wierzył w to, co reprezentuje system ONZ – multilateralny porządek międzynarodowy oparty na prawie międzynarodowym, dialogu i współdziałaniu. Uważał, że rozmawiać należy zawsze i z każdym, jednakże nie można pozwolić, aby przedłużające się i bezowocne negocjacje powstrzymywały społeczność międzynarodową od działania w sytuacji, gdy podstawowe prawa i wolności człowieka są łamane. Jego apele o to, aby godność, wolność i prawa człowieka były respektowane na całym świecie, są nadal aktualne, biorąc pod uwagę fakt, że społeczność międzynarodowa mierzy się dzisiaj z takimi wyzwaniami jak terroryzm, nieprzestrzeganie prawa międzynarodowego, kryzys uchodźczy czy prześladowania religijne.

Przesłanie Sérgio Vieiry de Mello jest szczególnie bliskie Polsce, która jako niestały członek Rady Bezpieczeństwa ONZ w kadencji 2018-2019 za swoje priorytety obrała m.in. aktywne działanie na rzecz wzmocnienia przestrzegania prawa międzynarodowego ze szczególnym uwzględnieniem

prawa humanitarnego, ochrony ludności cywilnej w konfliktach zbrojnych, a także poszanowania wolności religijnej. W tym kontekście postawa Sérgio Vieira de Mello stanowi inspirację dla Polski, gdyż nieustannie przypominam, że warunkiem bezwzględnym w dążeniach do zaprowadzenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa jest poszanowanie praw człowieka i jego podstawowych wolności.

Polska Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello, ustanowiona w 2003 r. z inicjatywy Stowarzyszenia Willa Decjusza, jest wspaniałą inicjatywą uhonorowania osób, które, podobnie jak brazylijski dyplomata, z ogromnym poświęceniem działają na rzecz pokojowego współistnienia i współdziałania społeczeństw, religii i kultur. Każdego roku polskie placówki dyplomatyczne wspierają ideę przyświecającą Polskiej Nagrodzie im. Sérgio Vieira de Mello i przedkładają kandydatury osób oraz organizacji pozarządowych, które mogą pochwalić się wybitnymi osiągnięciami w dziedzinie ochrony i promocji praw człowieka.

Ufam, że postać i dorobek Sérgio Vieiry de Mello będą stanowić źródło inspiracji w dalszych działaniach wybranych przez Kapitułę laureatów Nagrody.

Sérgio Vieira de Mello - A Man

Jerzy Bauriski

Director of the Department of the United Nations and Human Rights,
Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland

Sérgio Vieira de Mello, United Nations High Commissioner for Human Rights in 2002–03, was born in Brazil, yet he was certainly a citizen of the world, always ready to serve where he was needed most.

He joined the “family” of the United Nations having graduated in philosophy from Sorbonne, and began working for the High Commissioner for Human Rights at just 21. During his UN career, Sérgio spent plenty of time at missions, serving among others in Sudan, Latin America, Cyprus, Mozambique, Bosnia and Herzegovina, East Timor, and Iraq, where he died a tragic death in a terrorist attack at the United Nations Assistance Mission in Baghdad on 19th August 2003.

He began his career as a civil servant in UN structures, yet his hard work, commitment, openness, and courage proved him perfectly predisposed for special tasks. This resulted in his nominations to highly demanding positions, including those of a UN Special Envoy to Kosovo, UN Transitional Administrator of East Timor, and the Special Representative of the UN Secretary-General to Iraq.

To the end of his life, Sérgio Vieira de Mello had faith in what the UN system stands for: a multilateral international order founded on international law, dialogue, and cooperation. He believed that you have to talk always and with everyone, yet you must not allow prolonging and fruitless negotiations to prevent the international community from action when fundamental human rights and freedoms are being violated. His calls for respect of human dignity and liberty all over the world remain valid, especially today when the international community is facing a range of challenges ranging from terrorism, via violations of international law and religious persecution, to the refugee crisis.

The message from Sérgio Vieira de Mello is especially close to us in Poland, which, as a non-permanent member of the UN Security Council, for the term 2018–19 made active involvement in reinforcement of conformity with international law, with special focus on humanitarian law, protection of civilians in armed conflicts, and also respect for religious freedom its priorities. In this context, the attitude and position of Sérgio Vieira de Mello is an inspiration

for Poland, as it incessantly reminds us that respect of human rights and fundamental human freedoms is the crucial condition to introduce international peace and security.

The Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello, established in 2003 by the Villa Decius Association, is a magnificent initiative to honour people who, just like the Brazilian diplomat, commit themselves entirely to the peaceful coexistence and cooperation of communities, religions, and cultures. Each year, Polish diplomatic missions support the central idea of the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello and present candidacies of individuals and NGOs that can boast eminent achievements in human rights protection and promotion.

I trust that the person and achievements of Sérgio Vieira de Mello will remain the source of inspiration for further activities of the recipients of the Prize selected by the Panel of Judges.

„Moim największym marzeniem jest to, żeby ta Nagroda nie była już więcej potrzebna.”

“My greatest dream is that this Prize would no longer be necessary.”

Rozmowa z dr Danutą Glondys, współtwórczynią Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello

23

Danuta Glondys, fot./photo: P. Mazur

Paweł Łyżwiński: Mija 15 lat od ustanowienia Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello. Była Pani jednym z jej inspiratorów i twórców. Przy tej okazji muszę więc zapytać: skąd pomysł na Nagrodę i jak wyglądały jej początki, zanim jeszcze pierwsi laureaci otrzymali statuetkę?

Danuta Glondys: Prawdę mówiąc, był to zbieg okoliczności. W 2003 roku wraz z Janem Piekło i Fundacją Kultury Chrześcijańskiej Znak przygotowaliśmy w Willi Decjusza konferencję pt. „Tolerancja.pl” - jedną z pierwszych w Polsce konferencji na ten temat. Planowaliśmy, że odbędzie się w październiku. Przedtem jednak, w sierpniu, spotkaliśmy się z Jankiem oraz śp. Pawłem Świdorskim, wówczas Konsulem Honorowym Brazylii, w naszym krakowskim mieszkaniu, żeby porozmawiać o szczegółach projektu i Janek bardzo upierał się, że coś powinno zostać po tej konferencji. Naszym rozmowom w tle towarzyszył telewizor, z którego nagle dowiedzieliśmy się o terrorystycznym ataku na siedzibę Narodów Zjednoczonych w Bagdadzie, w którym

zginęli pracownicy ONZ. To był przełom. Nie tylko w świadomości naszej trójki, ale w ogóle w świecie. Do tego dnia przedstawiciele i siedziby ONZ były nienaruszalne dla skonfliktowanych stron, co wynikało z ich prostej kalkulacji, że z chwilą, w której uderzą w siły pokojowe ONZ, przestanie do nich płynąć jakakolwiek pomoc ze strony Organizacji. Ta unikalna nietykalność Narodów Zjednoczonych została tamtego sierpniowego dnia zniszczona. I ja, i Paweł, i Janek błyskawicznie zaczęliśmy sprawdzać, każdy swoimi kanałami, wiadomości o ofiarach zamachu. Po chwili dowiedzieliśmy się, że zginął Sérgio Vieira de Mello, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka. Byliśmy zszokowani. Jak to? Jak mógł zginąć Wysoki Komisarz? To przecież niemożliwe. Zaczęliśmy sprawdzać, kim tak naprawdę był Sérgio i jak to się stało, że znalazł się w środku wojny w Bagdadzie. Przecież Wysocy Komisarze ONZ tego nie robią. Okazało się, że Kofi Annan, ówczesny Sekretarz Generalny ONZ, wysłał go do Iraku na misję negocjacyjną. Sérgio był nieprawdopodobnie dobrym negocjatorem, być może dlatego, że nie był do końca

urzędnikiem, gościem zza biurka. Oczywiście doskonale wiedział, jak pracują struktury ONZ, zaczął przecież pracować dla Organizacji w wieku zaledwie 21 lat. Był jednak przede wszystkim człowiekiem misji. Widać to wyraźnie w jego biografii. Uczestniczył w zadaniach terenowych ONZ w Bangladeszu, Sudanie i Cyprze, pomagał uchodźcom w Mozambiku, przeprowadził repatriację kilkuset tysięcy Kambodżańczyków, był także Specjalnym Przedstawicielem Sekretarza Generalnego ONZ w Kosowie i, wreszcie, również z ramienia Organizacji, Tymczasowym Administratorem ONZ w Timorze Wschodnim.

Ale wracając do Krakowa i naszego spotkania: siedzieliśmy i sami przed sobą odkrywaliśmy tę postać. Była to niezwykle fascynująca przygoda – poznawanie człowieka, którego już nie ma, ale idee, które reprezentował: odpowiedzialność, wiara w sprawiedliwość, międzynarodowa solidarność oraz szacunek do drugiego człowieka, były tak ujmujące, że Janek w pewnym momencie powiedział: „Chcemy, żeby coś zostało po konferencji? Stwórzmy Nagrodę im. Sérgio Vieira de Mello!” Byliśmy tak zachwyceni, że od razu rozpoczęliśmy przygotowania. Paweł, który był Konsulem Honorowym Brazylii, sprawdził, czy to w ogóle jest możliwe. Ambasador skontaktował się z matką Sérgia, Gildą Vieira de Mello, która odpowiedziała entuzjastycznym listem. Wtedy mieliśmy już gotowy pomysł i ogłosiliśmy go podczas wspomnianej październikowej konferencji „Tolerancja.pl”: powstaje nagroda,

którą chcemy uhonorować ludzi i organizacje pozarządowe, działające w duchu podobnym do tego, w którym działał jej Patron. Zapowiedzieliśmy, że będzie przyznawana co roku. Nie wiedzieliśmy, jakim cudem to się uda, ale dzisiaj, w 15. rocznicę Nagrody, widać, że warto było podjąć to wyzwanie i zaryzykować.

A co z całym zapleczem organizacyjnym Nagrody: formułą, procedurami, Kapitułą?

Zanim ogłosiliśmy utworzenie Nagrody, opracowałam jej formułę, procedury i wspólnie z Jankiem i Pawłem zaproponowaliśmy skład jury, czyli Kapitułę. Zaskakujący był entuzjazm, z jakim wszystkie osoby, do których kierowaliśmy zaproszenie, wyrażały zgodę. Zaskakujące było też to, że na przestrzeni lat, w trakcie których zmieniały się składy kolejnych rządów, ciągle słyszałam, że zaproszeni czuli się zaszczytni, że mogą kontynuować pracę w Kapitulce. Szalenie ważni dla nas byli fundatorzy, którzy stanowili główny bezpiecznik realizacji projektu, bo na prawa człowieka nie przeznaczają się zbyt dużo pieniędzy.

Co do formuły, jak już wspomniałam postanowiliśmy co roku nagradzać osobę oraz organizację pozarządową. Zawsze zależało mi na tym, żeby każdego roku otrzymywał nagrodę zarówno ktoś znany, jak i nieznany. Spójrzmy na pierwszą edycję: laureatami zostali Tadeusz Mazowiecki oraz Stowarzyszenie Jeden Świat. Kto wtedy

słyszał o Stowarzyszeniu Jeden Świat? Umówmy się, niewielu. Dla tych młodych ludzi, którzy zasłynęli akcją charytatywną „Kup Pan Kredkę”, to było wielkie przeżycie, bo okazało się, że są tak samo ważni jak Tadeusz Mazowiecki i jego misja w byłej Jugosławii, gdzie został wysłany przez Komisję Praw Człowieka ONZ.

A czy nie miała Pani rozterki czy nagroda powinna być globalna czy lokalna? Bo jednak nagroda o globalnym zasięgu to nie tylko duże przedsięwzięcie, ale i ryzyko.

Od początku założyliśmy, że kandydatami do Nagrody mogą być osoby i organizacje pozarządowe z Polski i zagranicy. Natomiast nie ma co ukrywać, że wyjście na forum globalne jest strasznie trudne. Udało nam się dzięki Pawłowi Kowalowi, który wówczas był Wiceministrem Spraw Zagranicznych. Napisałam do niego list z prośbą o wsparcie naszych starań w promocji Nagrody, a on w odpowiedzi postanowił, że kandydatów mogą i powinny zgłaszać też polskie placówki dyplomatyczne. Od tego czasu każdego roku wszystkie placówki są informowane o kolejnych edycjach Nagrody i zapraszane do zgłaszania kandydatów. Dostaliśmy zatem taki prezent, jakiego nie mogliśmy się spodziewać. Oczywiście, mogliśmy sami pisać do wszystkich ambasadów, ale wsparcia Ministerstwa Spraw Zagranicznych nie da się w tej kwestii przecenić,

przede wszystkim dlatego, że jest ono gwarantem wiarygodności Nagrody i spójności polityki państwa z naszym pomysłem. Dzięki temu nasza Nagroda zaczęła funkcjonować wszędzie tam, gdzie są polskie przedstawicielstwa. Ale nie tylko, bo kandydatów do Nagrody może zgłosić każdy: ja, Pan, każdy człowiek i każda organizacja oraz instytucja.

Pomimo Pani wciągającej opowieści, fakt, że to właśnie Sérgio Vieira de Mello stał się patronem Nagrody, wcale nie wydaje się oczywisty, chociażby ze względu na jego brak jakichkolwiek relacji z Polską.

Jesteśmy obywatelami świata, proszę pana. Nie wolno ograniczać się do polskiego ani nawet europejskiego wymiaru. Trzeba szukać inspiracji w całym świecie. Zabito kapitalnego człowieka, który całe swoje życie poświęcił tym ideom, w jakie ja, Paweł i Janek wierzyliśmy. Dlatego bardzo nam zależało, żeby pamięć o nim przetrwała. I chyba nam się udało.

Porozmawiajmy więc o samym patronie Nagrody. Co Panią najbardziej urzeka i inspirowuje w postaci Sérgio Vieira de Mello?

To, że był człowiekiem pola i misji, że pomagał ludziom tam, gdzie działa się krzywda, niezależnie od szerokości geograficznej, ponad granicami krajów i narodowości. Był tam, gdzie panowało nieszczęście i zagrożenie. I był skuteczny.

Był też trochę buntownikiem, prawda?

Tak, na pewno był osobą nieszablonową i uwodzającą. Oczywiście, robił to, co musiał i co trzeba było robić, ale podejmował całe mnóstwo różnych decyzji, które nie były proceduralne, ale za to skuteczne. Potrafił ponieść takie ryzyko. Ale trzeba też wiedzieć, że cechowała go niezwykła charyzma. Podkreślają to wszyscy, którzy go znali. Pani Ambasador Krystyna Żurek, która miała okazję go poznać, kiedyś mi opowiadała, że gdy Sérgio przechodził korytarzem w siedzibie Narodów Zjednoczonych w Genewie, to wszyscy nagle jaśnieli i uśmiechali się, a świat wokół stawał się zyczliwszy i lepszy.

W jednej z wypowiedzi wspomina Pani dzień, w którym zginął w Bagdadzie de Mello i jego współpracownicy. Mówi Pani: „Tego pięknego, słonecznego dnia zrozumieliśmy, że świat starych wartości rozpadł się na kawałki, że nic już nie będzie takie jak kiedyś”. Jak opisałaby Pani ten stary świat, a przede wszystkim - jakie były jego wartości?

Ten stary świat od zakończenia II wojny światowej był - mimo wszystko - przewidywalny. Na pewno bardziej przewidywalny niż ten, który mamy dzisiaj. Dwie wojny światowe w jednym stuleciu, faszyzm, nazizm i bolszewizm, wcześniej kolonializm, zrobiły swoje.

To, co zaczęło się po II wojnie światowej kiedy w 1945 roku powstała Karta Narodów Zjednoczonych i podpisana została wielostronna umowa międzynarodowa powołująca do życia Organizację Narodów Zjednoczonych, a następnie w grudniu 1948 Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, miało gwarantować pokój i szacunek dla ludzkiego życia. I pomimo iż Deklaracja nie miała wiążącego charakteru, wyznaczyła standardy ochrony praw człowieka i uważana jest za prawo zwyczajowe, powszechnie obowiązujące. Państwa sygnatariusze Karty i Deklaracji miały szanować prawa człowieka, respektować wspólne uzgodnienia, a nad całością miała czuwać Organizacja Narodów Zjednoczonych. W momencie, w którym zabity zostaje Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, ta umowa zostaje złamana i rozpoczyna się era chaosu i nieprzewidywalności. Wartości rozpluwają się w powietrzu i przestają formatować ramy naszego działania, a nam zaczyna brakować punktów odniesienia i instytucji skutecznie strzegących pokoju.

A jakie były te wartości? Przede wszystkim poszanowanie ludzkiego życia i praw człowieka, międzynarodowa solidarność i odpowiedzialność polegająca na gotowości do pomocy tym, którzy są pokrzywdzeni. Sérgio jest dla mnie, ale także dla pozostałych twórców Nagrody, symbolem tych uniwersalnych wartości, w które wciąż mocno wierzymy.

Od 2003 roku, kiedy została ustanowiona Nagroda, świat niewątpliwie bardzo się zmienił. Mamy inne konflikty i inne kryzysy. Ale czy przez te 15 lat zmieniała się też Nagroda?

Przede wszystkim zmienił się zasięg Nagrody - na początku była jednak przede wszystkim nagrodą polską. Oczywiście, adresowaliśmy ją do całego świata, tyle, że mieliśmy zbyt małą liczbę kandydatur zza granicy. Dziś to się zmieniło, wystarczy spojrzeć na listę laureatów ostatnich edycji: Centrum Denisa Hurleya (Republika Południowej Afryki), Leyla Yunus (Azerbejdżan), Pietro Bartolo (Włochy), Tahira Abdullah (Pakistan) czy Fundacja Charytatywna im. Barzaniego (Kurdystan).

Ważne jest dla nas też to, żeby aktywność nagradzanych ludzi i organizacji pozarządowych przyczyniała się do pokojowego współistnienia i współdziałania społeczeństw, religii i kultur, a także wspierała dialog ponad podziałami: kulturowymi, religijnymi, narodowymi czy etnicznymi. Fundacja im. Barzaniego dostała nagrodę nie za to, że pomagała członkom własnej społeczności, ale za to, że pomaga wszystkim, którzy potrzebują pomocy w Kurdystanie: uchodźcom chrześcijanom, jezydom, ofiarom ISIS, prowadzi zajęcia edukacyjne i wspiera tym samym pokojowe współdziałanie mozaiki religijno-etnicznej, która tworzy społeczeństwo tego regionu. Uważam więc, że, pomimo różnego

profilu działalności laureatów, przez te 15 lat istnienia Nagrody zachowujemy czystość jej pierwotnej idei.

Co do charakteru Nagrody, uważam, że w tej kwestii zachowujemy się konsekwentnie i przy zwoicie. Cały czas naszym punktem odniesienia jest Sérgio Vieira de Mello i wartości, które sobą reprezentował. Nagroda ma na celu upowszechnianie i utrwalanie tych wartości, których nie wolno ludzkości zapomnieć. Nie możemy pozwolić, żeby zupełnie się rozplęły, bo są współczesnymi naszymi działaniami. Jeśli ich zabraknie, panować będzie tylko chaos i zagubienie.

Właśnie. Często słyszy się dziś od rozmaitych ekspertów opinię, że czasy są niepokojne, a przyszłość jest coraz bardziej nieprzewidywalna. A jak Pani patrzy na przyszłość Nagrody?

Polska Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello jest - o czym dowiedziałam się dopiero kilka lat po jej ustanowieniu - najstarszą nagrodą dotyczącą praw człowieka w naszym kraju. Ponadto w jej przyznaniu uczestniczą najwyżsi przedstawiciele państwa. Chociażby z tych dwóch powodów jest bardzo ważna.

Jaka będzie jej przyszłość? Nie wiem. Niestety, dla was to nie są dobre czasy. Nam było łatwiej, mieliśmy jednego, zidentyfikowanego wroga i z nim walczyliśmy. Mam tylko nadzieję, że zarówno kolejni rządzący, jak i moi następcy

28 w Stowarzyszeniu, będą mieli chęci, żeby przyznawanie Nagrody z pasją i zaangażowaniem kontynuować.

A wymarzona przyszłość Nagrody?

Kiedyś marzyłam, żeby na rozdanie przyjechała matka Sérgio, Pani Gilda Vieira de Mello. Obawiam się jednak, że ze względu na jej wiek dziś jest to już niemożliwe. Za to chciałabym, żeby któregoś dnia przyjechali do Willi Decjusza wszyscy dotychczasowi laureaci.

Jednak moim największym marzeniem jest to, żeby ta Nagroda nie była już więcej potrzebna. Żeby ludzie na świecie potrafili się szanować i nauczyli się współdziałać zamiast toczyć ze sobą walki.

Konferencja towarzysząca wręczeniu Nagrody/Conference accompanying the Prize award ceremony, fot./photo: P. Mazur

An Interview with PhD Danuta Glondys, Creator of the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello

29

Paweł Łyżwiński: It has been 15 years since the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello was established. You were one of the people who inspired it and made it come to pass. Therefore, I have to ask where the idea for the Prize came from, and what its earliest days were, even before the first statuettes were presented?

Danuta Glondys: It was a coincidence to tell you the truth. In 2003 we were working with Jan Piekło and the Znak Foundation for Christian Culture on “Tolerance.pl”, a conference at the Villa Decius. It was one of Poland’s first debates on the subject. It was our intention to hold it in October. Yet before that, in August, myself, Jan, and the late Paweł Świdorski, at the time Honorary Consul of Brazil in Kraków, met in our flat to discuss the details of the project, and Jan tenaciously claimed that something should outlast our conference. During our conversation the TV was on in the background; this is how we suddenly learned about a terrorist attack targeted on the United Nations mission in Baghdad that claimed the lives of UN staff. That was the

breakthrough, not only in the minds of the three of us but in the world as such. Until that day, the representatives and seats of the UN were inviolable for the conflicting parties, which resulted from a simple calculation that as soon as they have assaulted the UN peace forces, the organisation will cut off any aid for them. That unique immunity of the United Nations was shattered on that day in August. Myself, Paweł, and Jan, each using our own channels, began to follow the news about the victims of the attack. A moment later, we learnt that Sérgio Vieira de Mello, UN High Commissioner for Human Rights, was among the victims. We were shocked. How could this be? How could the High Commissioner be killed? That was downright impossible. We started to enquire who Sérgio really was, and how he found himself in Baghdad in the middle of war. It was a known fact that UN High Commissioners don’t do that. We learned that Kofi Annan, UN Secretary General at the time, sent him to Iraq for a negotiating mission.

Sérgio was an unbelievably good negotiator, perhaps because he was not a pencil pusher or desktop analyst. He knew perfectly well how

UN structures operate, as he started working for the organisation at the age of just 21. Yet, above all, he was a man with a mission, his biography being the best proof of that. He was assigned to UN fieldwork in Bangladesh, Sudan, and Cyprus, helped refugees in Mozambique, conducted the repatriation of several hundred thousand Cambodians, was UN Special Envoy to Kosovo, and finally, at the behest of the UN, the Administrator of East Timor.

Now, to return to our meeting in Kraków: we were sitting there and discovering the man for ourselves. It was a fascinating adventure: getting to know a person who is no longer with us, yet the ideas he stood for – responsibility, faith in justice, international solidarity, and respect for the other human – were such a profound experience that Jan suddenly said: “And we want something from this conference to remain? Let’s set up a Sérgio Vieira de Mello Prize!” Still bewildered, we immediately started the preparations. Paweł, who was the Honorary Consul of Brazil, checked whether this was possible at all. The Ambassador contacted Sérgio’s mother, Gilda Vieira de Mello, who replied in an enthusiastic letter. By that time our idea had already developed, and we announced it during the October “Tolerance.pl” conference noted above: a prize is being worked on as we want to help to recognise individuals and non-governmental organisations operating in a spirit similar to that that inspired its patron. We announced it as

an annual prize, although we were aware of none of the miracles which it would need to make the Prize succeed. Today, however, on the 15th anniversary of establishing the Prize, it is evident that the challenge and the risk were worth taking.

What about all the preparations, the back office for the Prize: the formula, the procedures, the jury?

Before we announced the Prize, I drafted the arrangements and procedures, and with Jan and Paweł, we suggested the line-up of the jury, which is the Panel of Judges. The enthusiasm accompanying the declarations to join expressed by all the people we invited came as a surprise. It was also amazing that after all these years, when governments have changed, I invariably heard that the people invited felt honoured to be able to continue the work in the Panel of Judges. The patrons were of extreme importance and concern, as they were the main guarantee that the project would work out, because the sums typically earmarked to human rights are not extravagant.

As far as arrangements went, as I mentioned, we decided to present the Prize every year to an individual and to a non-governmental organisation. I was very keen to have the Prize presented to somebody recognised and somebody quite unknown each year. Let’s take a look at our first laureates: they were Tadeusz Mazowiecki and

the Jeden Świat (One World) Association. Whoever heard of the Association at the time? Let’s be honest: they were few. It was a fantastic experience, also emotional, for those young people who became famous for their charity campaign Kup Pan Kredkę/Buy a Crayon, as they realised they were as important as Tadeusz Mazowiecki and his mission in former Yugoslavia, where he was sent by the UN Commission for Human Rights.

Didn’t you hesitate whether the Prize should be global or local? For a prize of global outreach is not only a vast endeavour, but also there are all the risks that it entails.

It was our initial assumption that the candidates for the Prize would be both Polish and foreign people and NGOs. Becoming global is horribly difficult, there’s no way you can hide it. We succeeded thanks to Paweł Kowal, at the time Vice-Minister for Foreign Affairs. I wrote him a letter requesting support for our endeavours in promoting the Prize, and he suggested that the candidates can and should also be suggested by Polish diplomatic posts. From that time, all of them are informed annually about the successive rounds of the Prize and invited to propose candidates. For us a true gift we could never hope for. Obviously, we could write to all the ambassadors ourselves, but this is an

area, where the support of the Ministry of Foreign Affairs cannot be overestimated, primarily because it guarantees the credibility of the Prize and cohesion of state policy with our idea. This let our Prize operate wherever Poland has its representations. More than that, anyone can submit candidates to the Prize: me, you, any person, any organisation, and any institution.

Despite your captivating tale, the fact that it was no one else but Sérgio Vieira de Mello who became the patron of the Prize seems far from obvious, for example, because he was in no way linked to Poland.

We are citizens of the world. One mustn’t only limit oneself to the Polish or even the European dimension. Inspiration must be sought all around the world. A fantastic man was killed. One who devoted all his life to the ideas that I, Paweł, and Jan professed. That is why we were so keen that a memory of him should survive. And we may have been successful.

Let’s talk therefore about the patron of the Prize. What do you find most charming and inspiring in Sérgio Vieira de Mello?

The fact that he was a man of work on the ground and of mission, that he helped people

where they were wronged, wherever in the world, above the divides between countries and nationalities. He was there wherever there was misery and threats. And that he was effective.

He was also a bit of a rebel, wasn't he?

Yes, he absolutely evaded all the pigeonholes, and was charming. Obviously, he did what he had to and what was to be done, yet he made a plethora of decisions that were not necessarily aligned with all the procedures, but which were efficient. He knew how to take such risks. But it is good to remember that he had that incredible charisma. Everyone who knew him emphasises that. Ambassador Krystyna Żurek, who had an opportunity to get to know him, once told me that while Sérgio was walking a corridor at the UN HQ in Geneva, everyone around suddenly got bright and smiles came to their faces, and the world around became kinder and better.

In one of your statements reminiscing the day when de Mello and his collaborators died in Baghdad, you said: "On that beautiful, sunny day we understood that the world of the old values was shattered, and that nothing would ever be what it used to be". How would you describe that old world, and first of all its values – what were they?

For all that it takes, that old world, lasting from the end of the Second World War, was foreseeable. Certainly, more so than the one we live in today. Two world wars, Fascism, Nazism and Bolshevism in one century, and before that colonialism, took their toll. What began after the Second World War, when the UN Charter was drafted in 1945, and the multilateral international treaty calling the United Nations Organisation to life was signed, followed by the Universal Declaration of Human Rights in December 1948, was to guarantee peace and respect for human life. Even though the Declaration was not binding, it defined the standards for the protection of human rights and is considered customary law, i.e. effective through custom. The states signatory to the Charter and Declaration were to respect human rights and multilateral treaties, and the affair was to be watched over by the United Nations Organisation. At the very moment when the High Commissioner of the United Nations for Human Rights was killed, that agreement was broken, and an era of chaos and confusion set in. Values dissolved in thin air and the framework of our operations ceased to develop, and we lost the points of reference and institutions that were efficient guardians of peace.

What were the values? First of all respect for human life and human rights, international solidarity and responsibility, meaning readiness

to help the wronged, the oppressed. To me, but also to the other founding members of the Prize, Sérgio is the symbol of these universal values that we still believe in very strongly.

The world has certainly changed greatly since 2003 when the Prize was set up. We experience different conflicts and different crises. Yet has the Prize also changed in these 15 years?

Above all, the outreach of the Prize has changed. Initially, it was first and foremost a Polish prize. Obviously, we addressed it to the whole world, yet we had too few foreign candidates. This has changed. It is enough to take a look at the list of recipients in recent years: Denis Hurley Centre (Republic of South Africa), Leyla Yunus (Azerbaijan), Pietro Bartolo (Italy), Tahira Abdullah (Pakistan), and the Barzani Charity Foundation (Kurdistan).

What we also find important is that the activity of the people and organisations awarded with the Prize contributes to the peaceful coexistence and cooperation of communities, religions, and cultures, at the same time supporting dialogue over all and any divide, whether cultural, religious, national, or ethnic. The Barzani Charity Foundation received the Prize not just for helping the members of its own community, but for helping everyone who needs assistance in Kurdistan, whether Christian refugees, Yazidis,

or victims of DAESH. They provide education, and in this way support the peaceful coexistence of that entire religious and ethnic kaleidoscope that the society of that region consists of. Therefore, I believe that, despite the various profiles of operation of the recipients, we have continued to retain the purity of the original idea over these 15 years.

As far as the nature of the Prize goes, I believe that we have persisted and been decent as far as that is concerned. All the time Sérgio Vieira de Mello and the values he stood for provide the reference point. The Prize aims at the promotion and reinforcement of the values that humanity must not forget. We cannot let them melt away fully and entirely, for they are the paradigms for our activity. Once they are gone, chaos and confusion will reign supreme.

Precisely. Various experts frequently preach that times are uneasy, and the future is ever more difficult to guess at. What is your opinion about the future of the Prize?

The Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello is, which I only learned a few years after its establishment, the oldest prize for human rights in Poland. Moreover, the highest representatives of the Polish state participate in awarding it. Just two of all the reasons why it is so important.

34   What is its future going to be? This I don't know. Unfortunately, these are not good times for you. It was easier for us, as we only had one, identified enemy, and we fought that enemy. I only hope that the successive powers that be and my successors at the [Villa Decius] Association will make sure that the future Prizes are presented with consistent passion and commitment.

And your dream future for the Prize?

I used to dream that Sérgio's mother, Ms. Gilda Vieira de Mello would arrive for the presentation ceremony. Unfortunately, I'm afraid that this is no longer possible due to her age. Yet I would also like all the previous recipients to come to Villa Decius one day.

My greatest dream and wish, however, is that this Prize would no longer be necessary. That people in the world know how to respect one another and learn to cooperate instead of fighting.

Tadeusz Mazowiecki podczas wręczenia Nagrody
/Tadeusz Mazowiecki during the Prize award ceremony, fot./photo: P. Mazur

Dominika Kasprowicz otwiera uroczystość wręczenia Nagrody
/Dominika Kasprowicz opens the Prize award ceremony, fot./photo: P. Mazur

Stowarzyszenie Willa Decjusza powstało w 1995 roku, a rok później rozpoczęło swoją działalność w odnowionej renesansowej willi, zbudowanej w 1535 roku z inicjatywy Justusa Ludwika Decjusza. Nawiązując do humanistycznego dziedzictwa swego patrona, Stowarzyszenie, jedna z największych i najbardziej rozpoznawalnych organizacji pozarządowych w Polsce, stawia sobie za cel kreowanie forum wymiany myśli różnych narodowości i kultur. Promuje tym samym pluralizm i tolerancję w życiu publicznym, szczególną uwagę poświęcając prawom i kulturom mniejszości narodowych i etnicznych. W realizacji swych programów współpracuje z instytucjami krajowymi i zagranicznymi, które dążą do rozwoju wartości istniejących w kulturach regionalnych, wspierają procesy integracji europejskiej oraz propagują humanistyczne dziedzictwo Europy. Wiele projektów Stowarzyszenia ma charakter interdyscyplinarny, umożliwiając wieloaspektowe spojrzenie na rolę kultury we współczesnym świecie, zagadnienia międzynarodowej współpracy kulturalnej, metody zarządzania kulturą i sposoby jej finansowania. Równie ważne miejsce w tych programach przyznaje Willa Decjusza roli pisarzy i tłumaczy w dialogu społecznym, integracji europejskiej, ochronie dziedzictwa kulturowego, problematyce mniejszości narodowych i kształtowaniu postaw tolerancji.

Stowarzyszenie było wielokrotnie nagradzane za zasługi na polu działalności kulturalnej współpracy międzynarodowej oraz promocję Polski za granicą.

www.villa.org.pl

The Villa Decius Association was established in 1995, and a year later it began its activity in the renovated Renaissance villa, which had been built in 1535 on the initiative of Jost Ludwig Dietz. Referring to the humanistic heritage of its patron, the Association, one of the most recognized non-governmental organizations in Poland, aims at creating a forum for exchange of ideas of different nationalities and cultures. Thus, it promotes pluralism and tolerance in public life, paying particular attention to the rights and cultures of national and ethnic minorities. In the implementation of its programs, it cooperates with domestic and foreign institutions that strive to develop values existing in regional cultures, support European integration processes and promote the humanistic heritage of Europe. Many of the Association's projects are interdisciplinary in nature, allowing a multi-faceted look at the role of culture in the contemporary world, at issues of international cultural cooperation, methods of cultural management and ways of its financing. In its programs, the Villa Decius grants an equally important place to the role of writers and translators in social dialogue, to European integration, protection of cultural heritage, issues of national minorities and shaping attitudes of tolerance.

The Villa Decius Association was awarded on numerous occasions for its merits in the field of international cultural cooperation and Poland's promotion abroad.

www.villa.org.pl

Historie Stories

Polska Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello.
Deklaracja

Kierując się intencją wspierania najlepszych inicjatyw w dziedzinie praw człowieka, Stowarzyszenie Willa Decjusza ustanowiło w 2003 roku Polską Nagrodę imienia Sérgio Vieira de Mello, Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka (2002-2003), która przyznawana jest osobom i organizacjom pozarządowym za ich działania na rzecz pokojowego współistnienia i współdziałania społeczeństw, religii i kultur.

Nagroda przyznawana jest corocznie w dwóch równorzędnych kategoriach: dla osoby i dla organizacji pozarządowej. Kandydatami do Nagrody mogą być osoby i organizacje z Polski oraz zagranicy, a zgłaszać ich mogą osoby fizyczne, instytucje, korpus dyplomatyczny i konsularny oraz organizacje pozarządowe.

Nagrodę przyznaje Kapituła Nagrody po rozpatrzeniu zgłoszeń Kandydatów, działając zgodnie z regulaminem Nagrody. W skład Kapituły wchodzi Wysocy Przedstawiciele:

- Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
- Ambasadora Federacyjnej Republiki Brazylii w Polsce
- Ambasadora Królestwa Szwecji w Polsce
- Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców
- Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej
- Instytutu Pamięci Narodowej
- Rzecznika Praw Obywatelskich
- Fundatorów Nagrody
- Ambasad, konsulatów i fundacji wspierających działania Stowarzyszenia w zakresie praw człowieka
- Przewodniczący Zarządu Stowarzyszenia Willa Decjusza
- Pełnomocnik Zarządu Stowarzyszenia ds. Międzynarodowych.

Kapituła Nagrody ma prawo przyznać także specjalną Honorową Nagrodę w uznaniu szczególnych zasług na rzecz praw człowieka. Kandydatów do Honorowej Nagrody mogą zgłaszać członkowie Kapituły.

Autorem statuetki Sérgio Vieira de Mello jest Andrzej Renes, uznany polski rzeźbiarz, który studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie i Królewskiej Akademii Sztuk Pięknych w Brukseli. Autor wielu pomników, m.in. Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Prezydenta Stefana Starzyńskiego w Warszawie, Marszałka Józefa Piłsudskiego w Komorowie, i statuetek nagród Wiktora, Kisiela i Czempiona.

www.mello.villa.org.pl

Statuetka Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello/Statuette of the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello, fot./photo: P. Mazur

Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello. A Statement

Aiming at supporting the best initiatives in the field of human rights, the Villa Decius Association established in 2003 the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello, the UN High Commissioner for Human Rights (2002-2003), which is awarded to individuals and non-governmental organizations for their activities in the field of peaceful coexistence and cooperation of societies, religions and cultures.

The Prize is awarded annually in two equal categories: for a person and for a non-governmental organization. Candidates for the Prize may be individuals and organizations from Poland and abroad. Their applications can be submitted by natural persons, institutions, the diplomatic and consular corps and non-governmental organizations.

The Prize is granted by the Panel of Judges after considering the candidates' applications, acting in accordance with the regulations of the Prize. The Panel of Judges includes High Representatives of:

- President of the Republic of Poland
- Ambassador of the Federative Republic of Brazil to Poland
- Ambassador of the Kingdom of Sweden to Poland
- UN High Commissioner for Refugees
- Polish Minister of Foreign Affairs
- Institute of National Remembrance
- Polish Commissioner for Civil Rights Protection
- Founders of the Prize
- Embassies, Consulates and Foundations supporting the actions of the Villa Decius Association in matters related to human rights
- Chairman of the Board of the Villa Decius Association
- Plenipotentiary of the Board of the Villa Decius Association for International Affairs.

The Panel of Judges of the Prize has also the right to grant a special Honorary Award in recognition of special merits for human rights. Candidates for the Honorary Award may be nominated by the Panel of Judges' members.

The author of the Sérgio Vieira de Mello Statuette is Andrzej Renes, a recognised Polish sculptor, graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw and Royal Academy of Fine Arts in Brussels. He is the author of numerous monuments, incl. Cardinal Stefan Wyszyński and Stefan Starzyński in Warsaw, Marshall Józef Piłsudski in Komorów and statuettes of various awards incl. Victor, Kisiel and Czempion.

www.mello.villa.org.pl

Laureaci
Polskiej Nagrody
im. Sérgio Vieira de Mello
(2004-2017)
The Laureates
of the Polish Prize
of Sérgio Vieira de Mello
(2004-2017)

Od lewej: Tahira Abdullah, Dominika Kasprowicz oraz Iara Lee
/From the left: Tahira Abdullah, Dominika Kasprowicz and Iara Lee, fot./photo: P. Mazur

Tadeusz Mazowiecki

2004

Tadeusz Mazowiecki – pierwszy premier III Rzeczypospolitej Polskiej (1989-1991). Polityk, publicysta, działacz społeczny. Założyciel i redaktor naczelny miesięcznika „Więź” i tygodnika „Solidarność”. W sierpniu 1980 roku przewodniczący Komisji Ekspertów Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w Stoczni Gdańskiej. W latach 1981-1982 internowany. W 1989 roku jeden z głównych negocjatorów Okrągłego Stołu. Założyciel oraz przewodniczący Unii Demokratycznej i Unii Wolności. Poseł na sejm (1991-2001) i przewodniczący sejmowej Komisji Integracji Europejskiej. W latach 1992-1995 Specjalny Wyśłannik Komisji Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych do byłej Jugosławii. Jeden z głównych twórców Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (1997). Kawaler Orderu Orła Białego, laureat wielu polskich i zagranicznych nagród.

Tadeusz Mazowiecki – the first Prime Minister of the Third Republic of Poland (1989-1991). Politician, journalist and social activist. Founder and editor of the “Więź” magazine and the weekly “Solidarność.” During August 1980, he was the chairman of the Commission of Experts

working with the Inter-Factory Strike Committee at the Gdansk Shipyard. Interned in the period of 1981-1982. One of the chief negotiators at the Round Table talks of 1989. Co-founder and leader of the Democratic Union Party and the Freedom Union. Member of Parliament (1991-2000) and Chairman of the Parliamentary Commission for European Integration. In 1992-1995 the Special Rapporteur of the UN Commission on Human Rights to the former Yugoslavia. One of the main authors of the Constitution of the Republic of Poland (1997). Awarded with the Order of the White Eagle and numerous Polish and international prizes.

Stowarzyszenie „Jeden Świat” “One World” Association 2004

Stowarzyszenie „Jeden Świat” – polski oddział międzynarodowej organizacji Service Civil International. Działając w duchu międzynarodowej solidarności, sprawiedliwości społecznej i zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju realizuje szereg lokalnych i międzynarodowych projektów wolontariackich i edukacyjnych, których nadrzędnym celem jest budowanie kultury pokoju. Wykorzystując różnorodne metody pracy i czerpiąc z bogactwa wielokulturowości kieruje swoje działania do wielu grup odbiorców: młodzieży i seniorów, dzieci i rodziców, nauczycieli i przedstawicieli sektora prywatnego. Wolontariusze Stowarzyszenia angażują się w projekty dotyczące antydyskryminacji i praw człowieka oraz współpracy rozwojowej.

“One World” Association – part of the international organization Service Civil International. Advocating international solidarity, social justice and sustainable development, it implements numerous local and international voluntary and educational projects with the utmost aim of building a culture of peace. Using various working methods and drawing on the treasure

of multiculturalism, it aims its activities at many groups of addressees: youth and elderly, children and parents, teachers and private sector representatives. The Association’s volunteers are engaged in projects dedicated to antidiscrimination and human rights, and to global development initiatives.

Ojciec Marian Żelazek SVD Father Marian Żelazek, SVD 2005

Ojciec Marian Żelazek SVD (1918-2006) – polski duchowny rzymskokatolicki, misjonarz werbi- sta. W czasie II wojny światowej więzień obozu koncentracyjnego w Dachau. Absolwent studiów teologicznych w rzymskim Instytucie Anselmianum. Od 1950 roku misjonarz w Kesramal na północy indyjskiego stanu Orisa, pracujący na rzecz edukacji marginalizowanego plemienia rdzennych mieszkańców Indii – Adiwasów. Założyciel 165 szkół. Od 1975 roku oddany działalności społecznej, edukacyjnej, charytatywnej i medycznej na rzecz trędowatych w stworzonym przez siebie leprozorium w Puri nad Zatoką Bengalską. Orędownik dialogu ekumenicznego, twórca Centrum Duchowości św. Arnolda w Orisie. W 2002 roku nominowany do Nagrody Nobla.

Father Marian Żelazek, SVD (1918-2006) – Polish Roman Catholic priest, a missionary and member of the Societas Verbi Divini. During the Second World War, a prisoner of the Dachau Concentration Camp. Graduate of theological studies at the Anselmianum Institute in Rome. Since 1950, he worked as a missionary in Kesramal, Northern

part of the Indian Orissa state, teaching native tribal inhabitants of India, Adivasi. He founded 165 schools. Since 1975 he devoted his life to social, educational, charity and medical work for people suffering from leprosy in a leprosarium which he opened in Puri, the Bay of Bengal. Advocate of ecumenical dialogue, founder of the St. Arnold Spirituality Centre in Orissa. In 2002, he was nominated to Nobel Prize.

Fundacja „Krzyżowa” “Krzyżowa” Foundation 2005

Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego – niezależna polska organizacja pozarządowa działająca na rzecz porozumienia europejskiego i wzajemnego poszanowania narodów, społeczności i jednostek oraz wspierania rozwoju europejskiego społeczeństwa obywatelskiego. „Krzyżowa” jest miejscem współpracy i dialogu, tętniącym życiem dzięki różnorodności spotykających się tutaj ludzi, ich pomysłom i działaniom. Siedzibą Fundacji jest kompleks pałacowy w Krzyżowej na Dolnym Śląsku,

niegdyś majątek rodziny von Moltke, w którym w czasach nazizmu działała grupa opozycyjna „Krağ”. W 1989 roku w Krzyżowej odbyła się historyczna Msza Pojednania z udziałem Premiera Rządu RP Tadeusza Mazowieckiego i Kanclerza Niemiec Helmuta Kohla.

“Krzyżowa” Foundation for Mutual Understanding in Europe – independent Polish NGO advocating European understanding and mutual respect between nations, communities and individuals, and facilitating development of the European civil society. “Krzyżowa” is a place of cooperation and dialogue, vibrating with energy of life thanks to diversity of people meeting there, their ideas and actions. The Foundation has its seat in a palace complex at Krzyżowa in the Lower Silesia Region, the place which once belonged to the family von Moltke and was a centre of operation for “Krağ” opposition group during the Nazi times. In 1989, Krzyżowa witnessed a historic Reconciliation Mass, which brought the Polish Prime Minister Tadeusz Mazowiecki and the German Chancellor Helmut Kohl together.

Aleksandr Milinkiewicz Aleksandr Milinkevich 2006

Aleksandr Milinkiewicz – doktor matematyki i fizyki, docent Uniwersytetu Grodzieńskiego i Uniwersytetu w Algierze. W latach 1990-1996 zastępca przewodniczącego Grodzieńskiego Miejskiego Komitetu Wykonawczego ds. Kultury, Edukacji, Medycyny, Sportu, Młodzieży i Stosunków Międzynarodowych. Od 1996 roku przewodniczący Grodzieńskiego Zjednoczenia Społecznego „Ratusza”, zlikwidowanego wyrokiem sądowym w 2003 roku. Lider opozycji białoruskiej. Założyciel i lider Ruchu Społecznego „Za wolność”. Wspólny kandydat całej opozycji demokratycznej w wyborach prezydenckich w 2006 roku. Honorowy członek Związku Polaków na Białorusi. Laureat m.in. Nagrody Sacharowa (2006) i Nagrody im. Kazimierza Pułaskiego „Rycerz Wolności” za promowanie wolności, sprawiedliwości i demokracji (2007).

Aleksandr Milinkevich – holds a Ph.D. in mathematics and physics; Assistant Professor of the Grodno State University and the University in Algiers. In 1990-1996 he was a Deputy Chairman of the Grodno City Executive Committee for Culture, Education, Medicine, Sport, Youth

and International Relations. From 1996 he acted as the President of the Grodno District Social Association “Ratusz” which was shut down by a court order in 2003. Leader of the Belarusian opposition. Founder and leader of the “Movement for Freedom”. He was the candidate of the democratic opposition in presidential elections in 2006. Honorary member of the Union of Poles in Belarus. Laureate i.a. of the Sacharow Prize (2006), and the Casimir Pulaski Foundation: Knight of Freedom Award for promoting freedom, justice and democracy (2007).

Stowarzyszenie Festiwal Kultury Żydowskiej Jewish Culture Festival Association 2006

Stowarzyszenie Festiwal Kultury Żydowskiej – założone w marcu 1995 roku w Krakowie w celu organizowania dorocznego Festiwalu Kultury Żydowskiej oraz innych działań na rzecz kultury i dziedzictwa żydowskiego. Festiwal jest jednym z najstarszych i największych tego typu wydarzeń na świecie i jednym z najbardziej rozpoznawanych w Polsce. Ponad dwieście wydarzeń festiwalowych w ciągu dziesięciu dni każdego roku prezentuje współczesną kulturę tworzoną przez Żydów w Izraelu i całej Diasporze, oraz daje szansę międzynarodowej publiczności na osobiste spotkanie z kulturą żydowską i jej doświadczenie w bardzo bogatym programie warsztatów. Wszystko to ma na celu budowanie porozumienia, tolerancji i szacunku dla innych kultur, religii i poglądów.

Jewish Culture Festival Association – established in March 1995 in Kraków in order to organise the annual Jewish Culture Festival and to stimulate other activities related to the Jewish heritage and culture. The festival is one of the oldest and the biggest events of that kind in the world and, definitely, the one most recognized

in Poland. Every year, over 200 festival events organized in just ten days, present contemporary Israeli and Diaspora Jewish culture and enable their international audience a personal contact with Jewish culture and experiencing it via an abounding workshop programme. The Festival aims at building understanding, tolerance and respect for other cultures, religions and opinions.

Maryna Hulia 2007

Maryna Hulia – nauczycielka języka rosyjskiego, propagatorka kultury rosyjskiej, białoruskiej i ukraińskiej. Od 2005 roku związana z Polskim Stowarzyszeniem Edukacji Prawnej. Organizatorka wystaw białoruskich artystów, m.in. Pawła Wojnickiego i Aleksandra Litina, a także wystawy batików Eleny Dzikavitskiej, uchodźczynie politycznej. Inicjatorka i kierowniczka zbiorów darów na rzecz Dzieci Beslanu i uchodźców czeczeńskich. Priorytetem jej działań jest promowanie pokojowego współistnienia społeczeństw, religii i kultur oraz przełamywanie stereotypów w postrzeganiu uchodźców i „obcych” – więźniów, byłych więźniów i ich rodzin. Jej działania aktywizują grupy społeczne i pozwalają imigrantom na szybszą i lepszą adaptację do nowych realiów kraju, w którym przebywają.

Maryna Hulia – Russian teacher and promoter of Russian, Belarusian and Ukrainian cultures. Since 2005 affiliated with the Polish Association for Legal Education. Curator of exhibitions of Belarusian artists, among others, Paweł Wojnicki and Aleksander Litin, and also the

batik exhibition of Elena Dzikavitska, political refugee. She initiates and manages charity collections for Children of Beslan and Chechen refugees. Her priority is to promote peaceful coexistence of societies, religions and cultures, as well as overcoming stereotypes in perceiving refugees and “others” – prisoners, former prisoners and their families. Her actions stimulate activities of social groups and enable immigrants to adapt better and quicker to the reality of their new country of residence.

Stowarzyszenie Magurycz The Magurycz Association 2007

Stowarzyszenie Magurycz – organizacja non profit z siedzibą we wsi Nowica w Beskidzie Nskim, której 27-letnia działalność opiera się na pracy społecznej wolontariuszy z Polski i Ukrainy. Celem działalności Stowarzyszenia jest ochrona dziedzictwa kulturowego, a w szczególności sztuki sepulkralnej na cmentarzach wyznaniowych (rusińskich, ukraińskich, żydowskich, polskich, niemieckich) oraz małej sakralnej architektury przydrożnej, które zostały po-

zbawione opiekunów w wyniku wojen i przesiedleń w południowo-wschodniej Polsce i Ukrainie. Ważną częścią działalności Stowarzyszenia jest popularyzacja idei ochrony wielokulturowego dziedzictwa oraz przybliżanie jego wartości poprzez warsztaty kamieniarskie, wystawy, działalność teatralną i wydawniczą.

The Magurycz Association – non profit organisation based in Nowica in the Low Beskid Mountains. The 27 years long period of the Association's activity is based on the social work of volunteers from Poland and Ukraine. The Association aims at protecting the cultural heritage, focusing on the sepulchral art (stone masonry) of the denominational cemeteries (Rusyn, Ukrainian, Jewish, Polish, German) and on the roadside sacral architecture, which were abandoned after wars and resettlements in South-Eastern Poland and Ukraine. A very important part of the Association's activity is promoting the concept of multicultural heritage and presentation of its values through the stone masonry workshops, exhibitions, as well as theatrical and publishing activities.

Krystyna Pryjomko-Serafin 2008

Krystyna Pryjomko-Serafin – w 1940 roku, jako dziecko została zesłana z rodziną do Archanielska. W latach 1942-1948 znalazła schronienie w obozie w Tengeru (obecnie Tanzania) przeznaczonym dla matek z dziećmi, które zdołały uciec z wygnania w Rosji i oczekiwały tu zakończenia wojny. W roku 2002 wraz z synem powróciła z Wielkiej Brytanii do Arushy i zainicjowała działania na rzecz stworzenia schroniska dla uratowanych dzieci więźniarek tamtejszego zakładu karnego. Dzięki ofiarności innych byłych „Afrykańczyków” oraz wsparciu misjonarza, ks. Jacka Rejmana i siostr ze zgromadzenia św. Gemmy Galgani w 2005 roku Dom Św. Gabriela rozpoczął swoją działalność. Schronisko przywraca swoim podopiecznym utracone dzieciństwo, zapewnia opiekę, wyżywienie i dostęp do edukacji.

Krystyna Pryjomko-Serafin – in 1940, as a child, she and her family were sent to exile to Arkhangelsk. Between 1942 and 1948, she found shelter in the settlement of Tengeru (today's Tanzania), together with mothers and children who had escaped the misery of Russia and were waiting

for the war's end. In 2002, together with her son, she moved from Great Britain to Arusha and initiated actions aiming at establishing a shelter for saved children of the women-prisoners from the nearby prison. With the funding from the former "Africans" and support of the missionary Father Jacek Rejman and St. Gemma Galgani Sisters, St. Gabriel Home started its operation in 2005. The Home restores the children their lost childhood, provides them with care, food and access to education.

58 **Helsińska Fundacja Praw Człowieka w Polsce**
The Helsinki Foundation for Human Rights
in Poland
2008

Helsińska Fundacja Praw Człowieka w Polsce – organizacja założona w 1989 z siedzibą w Warszawie. Jej powstanie poprzedziła działalność Komitetu Helsińskiego w Polsce, który pracował w podziemiu od 1982 roku. Obecnie Helsińska Fundacja Praw człowieka jest jedną z najbardziej doświadczonych i profesjonalnie działających organizacji zajmujących się prawami Człowieka w Europie. Fundacja prowadzi szereg programów prawnych, m.in.: Program Spraw Precedensovych, Obserwatorium wolności mediów w Polsce, Program Pomocy dla Uchodźców i Migrantów. Eksperti Fundacji zajmują się również szeroko zakrojoną działalnością edukacyjną, obejmującą liczne międzynarodowe szkolenia z zakresu praw człowieka oraz działalnością popularyzatorską, organizując m.in. Międzynarodowy festiwal filmowy „WATCH DOCS. Prawa człowieka w filmie”.

The Helsinki Foundation for Human Rights in Poland – organisation established in 1989, based in Warsaw. Its creation was preceded by the activity of the Helsinki Committee in Poland, which existed in the underground since

1982. Currently, the Helsinki Foundation for Human Rights is one of the most experienced and professional non-governmental organisations active in the field of human rights in Europe. The foundation carries out numerous legal programmes: the Precedential Cases Program, the Observatory of Media Freedom in Poland, Immigrant and Refugee Help Programme and its experts carry out large-scale educational activities, including numerous international trainings on human rights, as well as popularizing activities, such as the International Film Festival “WATCH DOCS. Human Rights in Film”.

59 **Szewach Weiss**
Nagroda Honorowa, 2008
Szevah Weiss
Honorary Prize, 2008

Szewach Weiss – profesor nauk politycznych, publicysta, polityk, dyplomata, były ambasador Izraela w Polsce. Wykłada m.in. w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, twórca Centrum Badań Stosunków Polsko-Izraelskich i Instytutu Stosunków Izraelsko-Polskich na Uniwersytecie w Tel Awiwie. Przewodniczący Rady Instytutu Pamięci Yad Vashem. W latach 1992-1996 Przewodniczący Knesetu. Działacz na rzecz upowszechniania wspólnej historii Polaków i Żydów oraz poprawy obustronnych stosunków. Laureat wielu nagród. Odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Zasługi RP (2004) i Odznaką Honorową Bene Merito Ministra Spraw Zagranicznych RP.

Szevah Weiss – Professor of political science, publicist, politician, diplomat and the former Ambassador of Israel to Poland. He lectures at the Institute of Political Science of the Warsaw University, founder of the Research Centre for Israeli-Polish Relations and the Institute of Israeli-Polish Relations at the University of Tel Aviv. He chairs the Scientific Council Yad Vashem. In 1992-1996, he was the Chairman

of Kneset. He actively works for popularising the mutual Polish-Jewish history and developing mutual relations. Laureate of many prizes. In 2004 honoured with the Grand Cross of Order of Merit of the Republic of Poland and awarded with the Honorary Distinction “Bene Merito” by the Polish Minister of Foreign Affairs.

Michał Żejmis

Wyróżnienie Specjalne, 2008

Special Distinction, 2008

Michał Żejmis – pracownik Biblioteki Narodowej w Warszawie i dziennikarz Radia Polska Live. Z wykształcenia politolog, badacz warunków integracji cudzoziemców, osób niepełnosprawnych oraz regionalnego rynku pracy. Współpracownik Instytutu Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego i koordynator Migranckiego Portalu Wiedzy. Współzałożyciel Instytutu Kultury Białoruskiej i Fundacji Rozwoju „Oprócz Granic”. Autor wielu publikacji naukowych. Inicjator działań na rzecz przełamania barier kulturowych i uprzedzeń wobec uchodźców ze Wschodu. Promotor kultury Rosjan, Białorusinów i Ukraińców. Uczestnik projektów adresowanych do uchodźców i wpływających na ich szybszą adaptację społeczną.

Michał Żejmis – works at the National Library in Warsaw and as a reporter in Radio Polska Live. Political scientist by education, researcher in foreigners' and disabled people's integration determinants, and in regional labour market. He cooperates with the Institute of Social Policy of the Warsaw University and coordinates the “Migrant Knowledge Website”. Cofounder of the

Institute of Belarusian Culture and the Foundation for Development “Beyond Borders.” Author of many scientific publications. Initiator of activities which serve overcoming cultural barriers and prejudice against refugees from the East. Promoter of Russian, Belarusian and Ukrainian cultures. Participant of projects addressed to refugees and influencing their quicker social adaptation.

Fatos Lubonja

2009

Fatos Lubonja – albański pisarz i publicysta, działacz na rzecz praw człowieka. W roku 1974 aresztowany za działalność publicystyczną i skazany na siedemnaście lat więzienia. Po odzyskaniu wolności w 1991 roku członek Forum Praw Człowieka i wydawca czasopisma „Përçpekja” („Wysiłek”). Członek Albańskiego Komitetu Helsińskiego. Autor wielu książek i publikacji, m.in.: „Në vitin e shtatëmbëdhjetë” („W siedemnastym roku”), 1994; „Ploja e mbrame” („Ostatnia rzeź”), 1994; „Ridënimi” („Ponowne skazanie”), 1996; „Liri e kërcënuar” („Wolność zagrożona”), 1999; „Trashëgimia kulturore e Shqipërisë në rrezik” („Zagrożone dziedzictwo kulturowe Albanii”), 1999. W języku polskim nakładem wydawnictwa Pogranicze ukazała się „Albania – wolność zagrożona” (2005).

Fatos Lubonja – Albanian writer and publicist and human rights activist. In 1974, he was imprisoned for his writing activity and was sentenced to 17 years imprisonment. After his release from prison in 1991, involved in the Human Rights Forum and publishing the quarterly review “Përçpekja” (“Endeavour”). Member of the

Albanian Helsinki Committee. Author of many books and publications: “In the Seventeenth Year” (1994), “The Final Slaughter” (1994), “The Second Sentence” (1996), “Threatened Freedom” (1999), “Albania’s Heritage in Danger” (1999). His “Albania – Threatened Freedom” was published in Polish by the Pogranicze Publishing House (2005).

Misja Wsparcia Narodów Zjednoczonych dla Iraku (UNAMI) The United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI) 2009

Misja Wsparcia NZ dla Iraku (UNAMI) – misja, kierowana przez Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego NZ ds. Iraku, otrzymała uprawnienia do wspierania rządu i obywateli Iraku w zakresie dialogu politycznego, pojednania narodowego, przeprowadzania procesów wyborczych, planowania spisów powszechnych, a także moderowania dialogu regionalnego, promowania ochrony praw człowieka oraz reformowania systemu prawnego. UNAMI odegrało kluczową rolę w przygotowywaniu projektu konstytucji Republiki Iraku przyjętej w 2005 roku, w przeprowadzaniu wyborów różnych szczebli oraz w koordynacji wysiłków humanitarnych ONZ. Misja współpracowała z rządem Iraku w zakresie ustanowienia Niezależnej Wysokiej Komisji ds. Praw Człowieka.

The UN Assistance Mission for Iraq (UNAMI) – headed by the Special Representative of the UN Secretary-General for Iraq, UNAMI is mandated to advise and assist the Government and people of Iraq on inclusive political dialogue and national reconciliation, the electoral process

and in the planning for a national census, facilitating regional dialogue, and promoting the protection of human rights, judicial and legal reform. UNAMI has played a crucial role in providing significant support in the drafting of the Iraq's 2005 Constitution, assisting in six elections and coordinating UN humanitarian efforts. After having successfully helped establish, train and advise Iraqi first High Electoral Commission, the Mission was assisting the Government establishing an Independent High Commission for Human Rights.

Leopold Unger Nagroda Honorowa, 2009 Honorary Prize, 2009

Leopold Unger – polski dziennikarz żydowskiego pochodzenia, publicysta, eseista, komentator spraw międzynarodowych, znany pod pseudonimami Brukselczyk i Pol Mathil. W czasie II wojny światowej przebywał w Rumunii, gdzie od 1948 roku był korespondentem Polskiej Agencji Prasowej w Bukareszcie. Po wojnie dziennikarz „Życia Warszawy”, z powodów politycznych usunięty z redakcji (1967), a w 1969 roku zmuszony do emigracji. Od 1969 roku publicysta „Le Soir” w Brukseli, stały współpracownik paryskiej „Kultury”, „Radia Wolna Europa – sekcja polska radia BBC”, a także „International Herald Tribune”. Publicysta „Gazety Wyborczej”. Laureat nagrody Polskiego PEN Clubu i Nagrody Orła Jana Karskiego.

Leopold Unger – Polish journalist of Jewish descent, columnist, essayist, commentator of international affairs, widely known under pen names Brukselczyk or Pol Mathil. During the Second World War he stayed in Romania, where since 1948 he worked as a correspondent for the Polish Press Agency in Bucharest. After the war, he worked in Warsaw for the daily “Życie

Warszawy”. In 1967 removed from the editorial team for political reasons and forced to leave Poland in 1969. Since 1969 a publicist for the Brussels daily “Le Soir” and collaborator of “Kultura” (Paris), “Radio Free Europe – Polish Section of BBC” and “International Herald Tribune”. A regular columnist for the daily “Gazeta Wyborcza”. Received the Polish PEN Club Award and the Jan Karski Eagle Award.

Nagy El-Khoury, Mohammad al-Nokkari 2010

Nagy El-Khoury – maronita, dyrektor Stowarzyszenia Absolwentów Collège Notre-Dame de Jamhour oraz Szejk Mohammad al-Nokkari, były dyrektor generalny Dar Al. Fatwa i szef Biura Sunnickiego Muftiego Republiki Libańskiej są działaczami na rzecz dialogu chrześcijańsko-muzułmańskiego w Libanie. Dzięki ich staraniom od 2007 roku każdego 25 marca, w Dniu Zwiastowania Najświętszej Marii Panny, odbywają się w Libanie spotkania chrześcijańsko-muzułmańskie, które stanowią inspirację dla dialogu międzyreligijnego w całym regionie. Dzień Zwiastowania NMP, opisany zarówno w Biblii, jak i w Koranie, uznany został w 2010 roku za oficjalne libańskie chrześcijańsko-muzułmańskie święto. Gościem honorowym uroczystości w dniu 25 marca 2010 roku był Lech Wałęsa, były Prezydent RP.

Nagy El-Khoury – Maronite and the director of the Alumni Association of Notre Dame de Jamhour College; and Sheikh Mohammad al-Nokkari, former executive director of Dar Al. Fatwa and the head of the Office of Sunni Mufti of the Lebanese Republic, are both activists for Christian-Muslim

dialogue in Lebanon. In 2007, thanks to their efforts, 25th March – the Day of the Annunciation of the Blessed Virgin Mary – has become the day of regular meetings between Christians and Muslims in Lebanon and interreligious dialogue throughout a whole region. In 2010 the Day of the Annunciation of the B.V.M, described both in the Bible and in the Koran, was recognized by Lebanese authorities as the Christian-Muslim national holiday. During its celebrations on 25th March 2010, the former President of the Republic of Poland, Lech Wałęsa was its Guest of Honour.

Stowarzyszenie Memoriał The Memorial Association 2010

Stowarzyszenie Memoriał – działa od 1989 roku na rzecz zachowania pamięci o ofiarach represji stalinowskich i późniejszych represji politycznych w krajach dawnego ZSRR. Memoriał prowadzi działalność dokumentacyjną, archiwizacyjną, badawczo-historyczną, prawną i edukacyjną dotyczącą politycznych uwięzień i zesłań oraz monitoring współczesnych aktów naruszania praw człowieka. Dzięki Memoriałowi powstały powszechnie dostępne wystawy, zbiory dokumentów i specjalistyczne biblioteki gromadzące materiały dotyczące prześladowań politycznych w totalitarnym systemie komunistycznym. W 1991 roku z inicjatywy Stowarzyszenia uchwalona została ustawa o Rehabilitacji Ofiar Represji Politycznych przywracająca cześć setkom tysięcy obywateli byłego ZSRR, a dzień 30 października ustanowiono Dniem Pamięci Ofiar Represji Politycznych.

The Memorial Association – operating since 1989 and striving to preserve the memory of the victims of Stalinist repression and the subsequent political repressions in countries of the former USSR. Memorial carries out documentary,

archival and historical research, legal and educational activities on political imprisonments and exile, as well as monitors human rights violations. Thanks to the Association, publicly available exhibitions, collections of documents and specialist libraries that gather materials on political repressions during totalitarian communist system, were created. In 1991, on the initiative of the Memorial, the Act on Rehabilitation of Victims of Political Repressions was enacted to restore the honour of thousands of citizens of the former Soviet Union and 30th October was set the Day of Remembrance for the Victims of Political Repressions.

Andrzej Przewoźnik

Nagroda Honorowa, 2010

Honorary Prize, 2010

Andrzej Przewoźnik (1963-2010) – historyk, publicysta, w latach 1981-1989 związany z NSZZ „Solidarność”. Redaktor naczelny czasopisma „Niepodległość”. Od 1992 roku sekretarz generalny Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Zaangażowany w budowę polskich cmentarzy wojennych w Katyniu, Miednoje i Charkowie, cmentarza i pomnika ofiar zbrodni w Jedwabnem, odbudowę Cmentarza Obrońców Lwowa. Wiceprzewodniczący Komisji ds. Upamiętnienia Ofiar Zbrodni Katyńskiej przy Prezisie Rady Ministrów (1994–1998). Członek rad muzealnych, m.in. Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau, Muzeum Niepodległości w Warszawie, Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu, Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Zginął 10 kwietnia 2010 roku w katastrofie samolotu prezydenckiego pod Smoleńskiem.

Andrzej Przewoźnik (1963-2010) – historian, columnist, involved in the activities of the Independent Self-Governing Trade Union “Solidarity” in the years 1981-1989. The editor-in-chief of

“Niepodległość” magazine. From 1992 he served as the Secretary General of the Council for the Protection of World War II Memorials. He was involved in the construction of Polish war cemeteries in Katyn, Mednoye and Kharkov, war cemetery and a memorial to victims of the crimes in Jedwabne, as well as restoration of the Cemetery of the Defenders of Lviv. He was a vice-president of the Committee for Commemorating Katyn Victims at the Prime Minister’s Office (1994-1998). Member of museum councils, including: Auschwitz-Birkenau State Museum, Museum of Independence in Warsaw, Central Museum of Prisoners-of-War in Łambinowice-Opole, Warsaw Uprising Museum, World War II Museum in Gdansk. He died tragically on 10th April, 2010 in a presidential plane crash near Smolensk.

Hassan Omar Hassan

2011

Hassan Omar Hassan – prawnik, działacz na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego w Kenii. Wiceprzewodniczący Kenijskiej Komisji Obrony Praw Człowieka. Założyciel Muzułmańskiej Rady Konsultacyjnej i „Muungano wa Mageuzi” („Ruchu na Rzecz Zmian”), których celem było wzmacnianie procesów demokratycznych i doprowadzenie do wyborów powszechnych w roku 2002. Szczególnie zaangażowany w działania na rzecz zwalczania podziałów etnicznych, religijnych i kulturowych, wykorzystywanych dla osiągnięcia doraźnych celów politycznych. Rzecznik ochrony praw kobiet oraz poprawy warunków w obozach dla uchodźców zlokalizowanych w Kenii. Orędownik zmian konstytucyjnych, reform politycznych i programu ochrony świadków.

Hassan Omar Hassan – lawyer and activist calling for creation of civil society in Kenya. Vice-President of the Kenya National Commission on Human Rights. Founder of the Muslim Consulting Council and “Muungano wa Mageuzi” (“Movement for Change”) which both aimed at strengthening democratic processes and carrying

free elections in 2002. Particularly engaged in actions for fighting ethnic, religious and cultural divisions which are used to attain short-term political objectives. Advocate of women’s rights and improvement of conditions in Kenyan refugee camps. Promoter of constitutional changes, political reforms and a witness protection programme.

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć Halina Nieć Legal Aid Centre 2011

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć – organizacja pozarządowa, założona w Krakowie w 2002 r. przez absolwentów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego z inicjatywy dr Haliny Nieć w celu promowania i poszanowania praw człowieka, udzielania bezpłatnej pomocy prawnej oraz realizacji projektów z zakresu edukacji i demokratyzacji. Organizacja świadczy pomoc prawną w sprawach cywilnych, pomaga uchodźcom i innym cudzoziemcom poszukującym ochrony w Polsce, prowadzi szkolenia z zakresu praw człowieka i ochrony uchodźców, monitoruje areszty i przejścia graniczne pod względem standardów traktowania oraz dostępu do procedury uchodźczej i przestrzegania zasady non-refoulement. Centrum współpracuje z Policją i Fundacją La Strada w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi oraz uczestniczy z pracach Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Centrum jest partnerem wykonawczym Biura Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców.

Halina Nieć Legal Aid Centre, (HNLAC) – an NGO opened in Krakow in 2002 by graduates of the Faculty of Law and Administration at the Jagiellonian University, on the initiative of Halina Nieć, Ph.D., to promote and respect human rights, provide legal aid free of charge and implement projects related to education and democratisation. The organisation provides legal aid in civil law cases, helps refugees and other foreigners seeking protection in Poland, organises trainings on human rights and refugee protection, monitors prisons' and border crossings' standards of treatment and accessibility to refugee procedures, as well as their observance of the principle of no-refoulement. HNLAC cooperates with police and La Strada Foundation in counteracting human trafficking and participates in works of the Team for Matters of Trafficking in Human Beings at the Ministry of the Interior and Administration. The Centre is an executive partner of the Office of United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR).

Bernard Kouchner Nagroda Honorowa, 2011 Honorary Prize, 2011

Bernard Kouchner – francuski lekarz, polityk, działacz w obszarze pomocy humanitarnej. W latach 1988-2010 pełnił funkcje Ministra ds. Pomocy Humanitarnej, Ministra Zdrowia i Ministra Spraw Zagranicznych w kilku francuskich rządach. W latach 1999-2001 Wysoki Przedstawiciel Sekretarza Generalnego NZ i szef Tymczasowej Administracji w Kosowie. Od 1968 roku organizator i uczestnik misji humanitarnych niosących pomoc ofiarom katastrof nuklearnych, przemysłowych i politycznych, m.in. w Biafrze, Jordanii, Libanie, Sajgonie. Współzałożyciel organizacji „Lekarze bez granic” (1971), założyciel organizacji „Lekarze świata” (1980) oraz fundacji na rzecz walki z AIDS i pomocy osobom bezdomnym (1993). Rzecznik interwencji humanitarnej. Z jego inicjatywy Francja przedstawiła, a Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło rezolucję dotyczącą stworzenia „korytarzy humanitarnych” umożliwiających dostęp lekarzom i organizacjom niosącym pomoc humanitarną do krajów ogarniętych pożogą wojenną lub dotkniętych katastrofami naturalnymi.

Bernard Kouchner – French doctor, politician and activist for humanitarian help. From 1988 to 2010, he was the Minister for Humanitarian Action, Minister of Health and Minister of Foreign Affairs in several French governments. In 1999-2001, nominated as UN Special Representative and Head of the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK). Since 1968, he organised and participated in numerous humanitarian missions for victims of nuclear, industrial and political catastrophes, among others in: Biafra, Jordan, Lebanon, Saigon. Co-founder of “Doctors Without Borders” (1971) and “Doctors of the World” (1980) organisations, as well as a foundation for fighting against AIDS and helping homeless (1993). On his initiative, France presented and the UN General Assembly adopted a resolution on creating “humanitarian channels” enabling doctors and humanitarian aid organisations to access countries which are war-stricken or affected by natural disasters.

Siostra Rafaela – Urszula Nałęcz Sister Rafaela – Urszula Nałęcz 2012

Siostra Rafaela – Urszula Nałęcz – polska misjonarka i pedagog, twórczyni placówek misyjnych w Indiach, Republice Południowej Afryki oraz Rwandzie. W swoich działaniach szczególnie skupia się na pomocy osieroconym oraz niewidomym dzieciom. W 1954 roku wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża, śluby wieczyste złożyła w 1963 roku. Była wieloletnim pracownikiem Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Laskach oraz współpracownikiem Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom. Jako misjonarka i pedagog pracowała w Indiach, gdzie założyła ośrodek dla niewidomych dzieci. Pomagała też sierotom i niewidomym w Republice Południowej Afryki. W Rwandzie dzięki jej staraniom powstał pierwszy tego typu Ośrodek Edukacyjny dla Niewidomych w Kibeho. Odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski przez Prezydenta RP, Bronisława Komorowskiego oraz Bene Merito, Odznaką Honorową Ministra Spraw Zagranicznych.

Sister Rafaela – Urszula Nałęcz – Polish missionary and pedagogue, creator of missionary educational centres in India, Republic of South Africa and Rwanda. In her work she is particularly focused on providing help to orphaned and blind children. In 1954 she joined the Franciscan Sisters of the Holy Cross and took her vows in 1963. She worked for the Educational and Training Centre at Laski and cooperated with the Primate's Committee for People Deprived of their Freedom and their Families. As a missionary and pedagogue, she worked in India, where she founded a centre for blind children. She also helped orphans and the blind in the Republic of South Africa. It is thanks to her hard work that the first centre of its type was created in Rwanda, under the name of The Kibeho Educational Centre for the Blind. Her work was recognized by the President of the Republic of Poland, Bronisław Komorowski who awarded her with the Officer's Cross of Polonia Restituta. Holder of Bene Merito Distinction of the Polish Minister of Foreign Affairs.

People in Need (Člověk v tístni) 2012

People in Need (Člověk v tístni) – najstarsza w Republice Czeskiej i jedna z największych organizacji pozarządowych w Europie Środkowej, która od dwudziestu lat zajmuje się ochroną praw człowieka oraz niesieniem pomocy humanitarnej w najbardziej newralgicznych rejonach świata. Powstała w 1992 roku z inicjatywy korespondentów wojennych i sprawozdawców wydarzeń międzynarodowych. Wkrótce po założeniu poszerzyła swoją działalność i tym samym stała się profesjonalną organizacją

humanitarną. Obecnie realizuje zadania z zakresu pomocy humanitarnej, współpracy rozwojowej, promocji praw człowieka, integracji społecznej oraz działalności edukacyjnej i informacyjnej. People in Need jest także organizatorem corocznego Międzynarodowego Festiwalu Filmów Dokumentalnych „Jeden Świat”, który poświęcony jest tematyce praw człowieka. W ramach festiwalu przyznawana jest nagroda „Homo Homini” dla osób, które przyczyniły się do rozwoju demokracji na świecie oraz szczególnie zasłużonym w pracy na rzecz praw człowieka.

People in Need (Člověk v tístni) – the oldest in the Czech Republic and one of the largest non-governmental organizations in Central Europe which has worked for the protection of human rights and taking humanitarian aid to trouble areas across the world. It was founded in 1992 by war and international correspondents and soon it expanded its areas of activities and became a professional humanitarian organization. It is currently involved in humanitarian aid, global development cooperation, promoting human rights, social integration and educational and informational activities. People in Need is also an organizer of annual International Documentary Film Festival “One World” devoted to the theme of human rights, and grants “Homo Homini” award to people who have particularly contributed to human rights and development of democracy in the world.

Arnold Wellman

Nagroda honorowa, 2012

Honorary Prize, 2012

Arnold Wellman – obywatel Stanów Zjednoczonych, przez wiele lat pracował jako Wiceprezes ds. Korporacyjnych i Public Relations w amerykańskiej firmie kurierskiej UPS (United Parcel Service). W ciągu swojej wieloletniej kariery w koncernie UPS do jego obowiązków należało m.in. zarządzanie budżetem programów Społecznej Odpowiedzialności Biznesu. W ramach tej działalności wspierał rozwój społeczności lokalnych poprzez zwiększanie dostępu do edukacji dzieci i młodzieży w wielu najuboższych krajach na świecie. Firma UPS budowała i wyposażała szkoły, a także finansowała stypendia dla dzieci m.in. w Polsce, na Ukrainie, w Indiach, Meksyku, Chinach oraz w najbardziej ubogich regionach USA. Program UPS stworzył szanse na lepszą przyszłość dla tysięcy dzieci. Wybudowane szkoły powstały przy znaczącym wkładzie wolontariuszy z UPS, wśród których znajdował się sam Arnold Wellman, przedstawiciele Kongresu Stanów Zjednoczonych, a także szeregowi pracownicy, którzy pracowali fizycznie przy budowie obiektów.

Arnold Wellman – a citizen of the United States, who for many years held the post of Vice President for Corporate and Public Relations at American UPS (United Parcel Service) Corporation. During his long-term career with UPS, his duties among others included managing the budget of corporate social responsibility programmes. It was as part of this operation that Mr. Wellman supported the development of local communities by increasing children and youth's access to education in many of the world's poorest countries. UPS continues to build and furnish schools and to finance scholarships for children in Poland, Ukraine, India, Mexico, China, and the poorest regions of the United States. The programme that UPS developed provides thousands of children with opportunities for a better future. The schools were built with significant contribution of UPS volunteers, whose number included Arnold Wellman himself, representatives of the US Congress, and rank-and-file UPS personnel who worked physically on the construction of the individual sites.

Myrosław Marynowicz

Myroslav Marynovich

2013

Myrosław Marynowicz – ukraiński religioznawca, dziennikarz, tłumacz, działacz społeczny, współzałożyciel Ukraińskiej Grupy Helsińskiej i ukraińskiej Amnesty International. Członek Grupy Doradczej ds. Ekumenizmu, działającej przy zwierzchniku Ukraińskiej Cerkwi Greckokatolickiej oraz komisji „Sprawiedliwość i Pokój” działającej w ramach Cerkwi. W 2008 roku został odznaczony ukraińskim Orderem Wolności nadawanym za zasługi w utwierdzeniu suwerenności oraz niepodległości Ukrainy, rozwoju demokracji, przestrzeganiu konstytucyjnych praw oraz wolności człowieka i obywatela. W 2006 roku otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. Myrosław Marynowicz pełni szczególną rolę w ukraińskim życiu intelektualnym i naukowym oraz w środowisku świeckich grekokatolików, zawsze zachowując niezależną pozycję i odwagę w formułowaniu sądów. Pełni kluczową rolę w relacjach z Polską, od lat dokonując wszelkich starań na rzecz ponadnarodowego, ponadwyznaniowego i pokojowego współistnienia kultur polskiej i ukraińskiej.

Myroslav Marynovich – Professor in religion studies, journalist, translator, social activist, co-founder of the Ukrainian Helsinki Group and Amnesty International. He is a member of the Advisory Group on Ecumenism to the Superior of the Ukrainian Greek Catholic Church and of the “Justice and Peace” Committee, operating within the Orthodox Church. Awarded in 2008 with the Ukrainian Order of Freedom, in recognition of his achievements in consolidating the sovereignty and independence of Ukraine, development of democracy, respect for constitutional rights and individual freedoms of men and citizens. In 2006 he received the Knight's Cross of the Order of Merit of the Republic of Poland. Myroslav Marynovich plays a special role in the Ukrainian intellectual and scientific life and the circles of secular Greek Catholics, always maintaining an independent position and courage in passing judgments. He plays a key role with the relations with Poland, having for years made every effort to promote transnational interfaith and peaceful coexistence of Polish and Ukrainian cultures.

Ośrodek Pomocy dla Uchodźców

– Centrum Denisa Hurley’a Refugee Aid – Denis Hurley’s Centre

2013

Ośrodek Pomocy dla Uchodźców – Centrum Denisa Hurley’a – jest prężną instytucją charytatywną powstałą w 2009 r. w RPA, udzielającą pomocy uchodźcom z Afryki, którzy opuścili swoje kraje z powodów politycznych lub ekonomicznych. Działaniom Centrum patronuje wieloletni Arcybiskup Durbanu Denis Eugene Hurley (1915-2004). Instytucja utrzymuje się z dotacji rządowych, darowizn zagranicznych i krajowych fundacji oraz datków prywatnych. Centrum jest unikalnym w skali kontynentu ośrodkiem udzielającym nie tylko doraźnej pomocy uchodźcom w pierwszych tygodniach ich pobytu w nowym kraju, ale również otaczającym uchodźców długotrwałą, kompleksową opieką. Centrum Denisa Hurley’a zapewnia swoim podopiecznym możliwość korzystania z programów profilaktyki zdrowotnej, oferuje pomoc w znalezieniu pracy, szkół, dokształcających kursów zawodowych, oraz zapewnia udział w programach edukacyjnych poświęconych tolerancji. Dziennie przez Ośrodek prze-wija się ok. 500 osób.

Refugee Aid – Denis Hurley’s Centre – is a dynamic charity organisation founded in 2009 in RSA, providing aid for African refugees who had to leave their countries for political or economic reasons. The patronage over the centre was held by the Archbishop of Durban, Denis Eugene Hurley (1915 – 2004). The organisation is maintained by government grants, foreign donations, local foundations and private contributions. It is a centre unique on African scale, providing not only immediate help to refugees in their first weeks in the new country, but also delivering long-term, comprehensive care. The Centre helps the refugees in taking advantage of health programmes, finding employment, schools, professional training courses, and assists them in participating in educational programmes on tolerance. Every day it gives support to almost 500 people seeking help.

Adam Daniel Rotfeld Nagroda Honorowa, 2013 Honorary Prize, 2013

Adam Daniel Rotfeld – polski naukowiec, dyplomata, Minister Spraw Zagranicznych w 2005 roku. W latach 1961-1989 pracował w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych. Brał udział w pracach II fazy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE) jako członek polskiej delegacji w 1973 r. oraz w Spotkaniach KBWE w Belgradzie, Madrycie i Wiedniu. Od 1989 r. pracował w Sztokholmskim Międzynarodowym Instytucie Badań nad Pokojem (SIPRI). W latach 1992-1993 został osobistym przedstawicielem przewodniczącego KBWE ds. politycznego rozwiązania konfliktu w Naddniestrzu. 5 stycznia 2005 roku objął funkcję Ministra Spraw Zagranicznych RP. W 2006 r.

powołany przez Sekretarza Generalnego ONZ został Członkiem, a następnie Przewodniczącym Kolegium Doradczego Sekretarza Generalnego ONZ ds. Rozbrojenia (2008). Od 2008 roku jako współ-przewodniczący dwustronnej Polsko-Rosyjskiej Grupy ds. Trudnych podejmuje działania służące wzmocnieniu dialogu między oboma państwami. Jego działalność jest przykładem głębokiego zaangażowania w pojednanie między Polską a Rosją.

Adam Daniel Rotfeld - Polish researcher, diplomat and former Minister of Foreign Affairs (2005). From 1961 to 1989 he served in the Polish Institute of International Affairs. In 1973, he took part in the second phase of the Conference on Security and Co-operation in Europe (CSCE) as a member of the Polish delegation. He also participated in the CSCE meetings in Belgrad, Madrid and Vienna. Since 1989 he worked in Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). In 1992-1993 he was appointed as Representative of the OSCE Chairman-in-Office to elaborate the political settlement of the conflict in the Trans-Dniester region of Moldova. On 5th January 2005 he took up a position of the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Poland. In 2006 he was appointed as a Member and then a Chairman of the UN Secretary-General's Advisory Board on Disarmament Matters. Since 2008, Rotfeld has been Co-Chairing the Polish-Russian Group for Difficult Issues. His activity poses an example of a deep commitment to reconciliation between Poland and Russia.

Leyla Yunus 2014

Leyla Yunus – azerbejdżańska działaczka społeczna. W 1995 r. założyła Instytut Pokoju i Demokracji, w ramach którego od 2003 r. działa Kobiece Centrum Kryzysowe dla ofiar przemocy w rodzinie. Główne obszary jej działalności to walka z handlem ludźmi, walka o prawa osób przymusowo wysiedlanych, działalność na rzecz więźniów politycznych, niezależnie od ich afiliacji politycznej i religijnej. 28 kwietnia 2014 r. wraz z mężem została zatrzymana na lotnisku w Baku bez wyroku sądu lub nakazu z prokuratury. Jej zatrzymanie potępił rząd Stanów Zjednoczonych oraz najważniejsze światowe organizacje działające w obszarze praw człowieka. Została uwolniona 9 grudnia 2015 r. ze względu na zły stan zdrowia.

Leyla Yunus – Azerbaijani social activist. In 1995, she set up the Institute for Peace and Democracy, which since 2003 has operated the Women's Crisis Centre for victims of family violence. The main areas of the Institute's operation are fight against human trafficking, struggle for the rights of the forcibly displaced, and activity in support of political prisoners independent of

their political or religious affiliation. On 28th April 2014, she was detained together with her husband in Baku Airport without a court verdict or a prosecutor's injunction. Her detention was condemned by the government of the United States and the leading world's organisations supporting human rights. She was released on health grounds on 9th December 2015.

Centrum Dialogu Międzyetnicznego i Tolerancji „Amalipe” Amalipe Centre for Interethnic Dialogue and Tolerance 2014

Centrum Dialogu Międzyetnicznego i Tolerancji „Amalipe” – wiodąca bułgarska organizacja pozarządowa, pracująca na rzecz równouprawnienia i integracji Romów w bułgarskim społeczeństwie. W obszarze działań organizacji znajdują się m.in. wspieranie międzykulturowej edukacji i integracji poprzez edukację. „Amalipe” współpracuje z ponad 250 szkołami w Bułgarii, starając się przeciwdziałać przedwczesnemu

kończeniu nauki przez dzieci romskiego pochodzenia. Organizacja realizuje kampanie na rzecz włączania kwestii romskich do polityk państwowych. Od lat Centrum dąży do zwiększania poziomu tolerancji wobec Romów wśród społeczeństwa bułgarskiego, m.in. poprzez organizację festiwali kultury romskiej i akcji informacyjnych. Organizacja jest członkiem Rady Społecznej przy Ministerstwie Edukacji i Nauki w Bułgarii, Krajowej Sieci Na Rzecz Dzieci, Europejskiego Lobby Kobiet oraz wielu innych instytucji i rad publicznych.

Amalipe Centre for Interethnic Dialogue and Tolerance – a leading Bulgarian organisation working for the equal rights and integration of the Roma in Bulgarian society. The organisation mainly supports intercultural education and integration through education. Amalipe cooperates with over 250 schools in Bulgaria, trying to counteract dropping out of Roma children from education prematurely. The organisation carries out campaigns in support of including Roma issues into state policies. For years, the Centre has furthered increasing the level of tolerance of the Roma in Bulgarian society, with a range of means including festivals of Roma culture and information campaigns. The organisation is a member of the Civic Council by the Bulgarian Ministry of Education and Science, National Network for Children, European Women's Lobby, and many other institutions and public councils.

Pietro Bartolo 2015

Pietro Bartolo – włoski lekarz; od 1993 r. kieruje specjalistycznym ośrodkiem opieki medycznej na najbardziej wysuniętej na południe włoskiej wyspie Lampedusie, która stała się celem nielegalnej imigracji. Kierowane przez niego centrum odpowiada za ratowanie życia oraz opiekę zdrowotną przybijających na wyspę przez Morze Śródziemne imigrantów z Afryki i Bliskiego Wschodu. Bartolo kieruje zespołem lekarzy i ratowników obecnych na wyspie, tj. publiczną służbą zdrowia, personelem medycznym Czerwonego Krzyża, organizacją „Lekarzy bez Granic” oraz wolontariuszami biorącymi udział w operacjach ratowniczych na morzu i na wyspie. Od 1993 r. Pietro Bartolo udzielił pomocy lekarskiej oraz wszechstronnego wsparcia ponad 250 tys. imigrantom. Jest świadkiem cierpienia setek tysięcy mężczyzn, kobiet i dzieci w dobie rosnącej fali migracyjnej związanej z kryzysem humanitarnym w Afryce i na Bliskim Wschodzie.

Pietro Bartolo – an Italian doctor; since 1993, he has been managing a specialized medical care center on the most southern Italian island of

Lampedusa, which became a destination for illegal immigration. The center he manages is responsible for saving lives and providing health care for immigrants from Africa and the Middle East, who reach the island through the Mediterranean Sea. Bartolo leads a team of doctors and rescuers present on the island, i.e. public health services, medical staff of the Red Cross, the organization “Doctors without Borders” and volunteers taking part in rescue operations on the sea and on the island. Since 1993, Pietro Bartolo has provided medical assistance and comprehensive support for over 250,000 immigrants. He is a witness to the suffering of hundreds of thousands of men, women and children in the era of the growing migratory wave associated with the humanitarian crisis in Africa and the Middle East.

„La Strada” – Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada” – the Foundation against Trafficking in Persons and Slavery 2015

„La Strada” – Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu – istnieje od roku 1996, a jej celami statutowymi są działania na rzecz poszanowania praw człowieka, zwalczanie handlu ludźmi, niewolnictwa i pracy przymusowej oraz przeciwdziałanie eksploatacji prostytutki, a także przestępstwom przeciwko wolności i zdrowiu jednostki. W ramach swojej działalności Fundacja „La Strada” uświadamia opinii publicznej istnienie problemu handlu ludźmi, informuje społeczeństwo o zagrożeniach związanych z wyjazdem do pracy za granicę, szkoli urzędników, nauczycieli i pedagogów oraz funkcjonariuszy policji i straży granicznej, przede wszystkim zaś świadczy pomoc i wsparcie dla ofiar handlu ludźmi i pracy przymusowej, a także prowadzi specjalistyczne schronisko dla kobiet – ofiar handlu ludźmi. Od 2009 roku Fundacja prowadzi Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi.

"La Strada" – the Foundation against Trafficking in Persons and Slavery – formally established in 1996 and its statutory goals are activities in favor of the protection of human rights, combating

human trafficking, slavery and forced labor, as well as counteracting the exploitation of prostitution and crimes against the freedom and health of individuals. As part of its activities, the "La Strada" Foundation raises awareness of the problem of human trafficking, informs the public about the risks associated with going abroad for work, trains officials, teachers and educators, as well as police officers and border guards. Further, it provides help and support for victims of human trafficking and forced labor, and also runs a specialist shelter for women victims of human trafficking. Since 2009, the Foundation has been running the National Intervention and Consultation Center for Victims of Human Trafficking.

Siergiej Kowalow
Nagroda honorowa, 2015
Sergei Kovalev
Honorary Prize, 2015

Siergiej Kowalow – rosyjski działacz praw człowieka, były dysydent, biofizyk, więzień kolonii karnej. Członek niezależnej Grupy Inicjatywnej Obrony Praw Człowieka, współzałożyciel Stowarzyszenia Memoriał i moskiewskiego oddziału Amnesty International. W Rosji postradzieckiej parlamentarzysta, a także Rzecznik Praw Człowieka Federacji Rosyjskiej. Krytyk tendencji autorytarnych administracji Borysa Jelcyna i Władimira Putina. Publicznie protestował przeciwko wojnie w Czeczenii. W kwietniu 2014 r. w liście otwartym zaapelował do społeczności międzynarodowej o powstrzymanie rosyjskiej

ekspansji na Ukrainie. Trzykrotnie nominowany do Pokojowej Nagrody Nobla. Laureat Nagrody im. Sacharowa na rzecz Wolności Myśli przyznawanej przez Parlament Europejski. Odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Zasługi RP.

Sergei Kovalev - Russian human rights activist, former dissident, biophysicist, prisoner of a penal colony. Member of the Independent Action Group for the Defense of Human Rights, co-founder of the Memorial Association and the Moscow branch of Amnesty International. In post-Soviet Russia, he was a parliamentarian and Human Rights Ombudsman of the Russian Federation. A critic of authoritarian tendencies of the administration of Boris Yeltsin and Vladimir Putin. He publicly protested against the war in Chechnya. In April 2014, in an open letter, he appealed to the international community to stop Russian expansion in Ukraine. He was nominated three times for the Nobel Peace Prize. Winner of the Sakharov Prize for Freedom of Thought awarded by the European Parliament. Decorated with the Grand Cross of the Order of Merit of the Republic of Poland.

Tahira Abdullah
2016

Tahira Abdullah – niezależna działaczka na rzecz polityki rozwojowej, badaczka, autorka, aktywistka na rzecz pokoju, obrończyni praw człowieka, wolontariuszka akcji humanitarnych. Mieszka i pracuje w Islamabadzie (Pakistan). Studiowała ekonomię, nauki polityczne i socjologię oraz uzyskała tytuł magistra studiów porównawczych religii i socjologii (Wielka Brytania) i dyplomy studiów podyplomowych w obszarze rozwoju gospodarczego oraz gender i praw pracowniczych. Przez ponad 35 lat aktywistka, badaczka, pisarka i pracowniczka na rzecz polityki rozwojowej (zwłaszcza na obszarach wiejskich i przedmieściach i w slumsach miast). Zaangażowana w prace agencji Narodów Zjednoczonych: UNICEF oraz UNFPA a także, jako konsultantka, w działania

UN/RC, UNW/UNIFEM, ILO, FAO, IFAD. Nauczycielka i wykładowczyni wielu szkół i uczelni, w tym Uniwersytetu Punjab. Autorka kilkudziesięciu artykułów i opracowań dotyczących rzecznictwa publicznego.

Tahira Abdullah - independent activist for development policy, researcher, author, peace activist, human rights activist, humanitarian volunteer. She is living and working in Islamabad (Pakistan). She studied economics, political sciences and sociology, and obtained a master's degree in comparative studies of religion and sociology (Great Britain), and diplomas of postgraduate studies in the area of economic development as well as gender and labor rights. For over 35 years, an activist, researcher, writer, working for development policy (especially in rural areas and suburbs and in urban slums). Involved in the work of the United Nations agencies: UNICEF and UNFPA as well as, as a consultant, in the activities of UN / RC, UNW / UNIFEM, ILO, FAO, IFAD. Teacher and lecturer at many schools and universities, including University of the Punjab. Author of several dozen articles and studies on public advocacy.

Cultures of Resistance Network Foundation 2016

Cultures of Resistance Network Foundation – organizacja pozarządowa założona przez Iarę Lee promuje pokój, sprawiedliwość i zrównoważony rozwój. Jej głównym celem jest zapobieganie wojnom i wspieranie ludzi, którzy na całym świecie walczą o pokój i sprawiedliwość. Działalność realizuje poprzez programy edukacyjne, artystyczne i rozwojowe, a wśród nich: „Make Art Not War”, „Sustainability Not War”, „Human Rights Not War”, „Education Not War” oraz „Urgent Action”. Jednym z ostatnich działań Fundacji jest film Iary Lee poświęcony tragarzom towarzyszącym himalaistom pt. „K2 and the Invisible Footmen”, który będzie pokazywany także w Polsce.

Cultures of Resistance Network Foundation – a non-governmental organization founded by Iara Lee, promotes peace, justice and sustainable development. Its main purpose is to prevent wars and to support people all over the world who are fighting for peace and justice. It conducts its activities through educational, artistic and development programs, including: “Make Art Not War”, “Sustainability Not War”, “Human

Rights Not War”, “Education Not War” and “Urgent Action”. One of the Foundation’s recent activities is the movie “K2 and the Invisible Footmen” directed by Iary Lee, which is dedicated to the porters accompanying the Himalayan mountaineers and will also be shown in Poland.

Staffan de Mistura Nagroda Honorowa, 2016 Honorary Prize, 2016

Staffan de Mistura – włoski dyplomata o szwedzkich korzeniach, od kilkudziesięciu lat związany z ONZ. Od 1971 r. pracował m.in. dla Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), Światowego Programu Żywnościowego oraz Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF). W tym czasie piastował stanowiska Specjalnego Przedstawiciela

Sekretarza Generalnego ONZ ds. Południowego Libanu (2001-2004), Iraku (2007-2009) oraz Afganistanu (2010-2011), gdzie m.in. koordynował pomoc humanitarną dostarczaną przez ONZ; był także Specjalnym Doradcą Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców w Kosowie. Wieleletnie zaangażowanie i doświadczenie dyplomatyczne zaowocowały powierzeniem mu w lipcu 2014 r. stanowiska Specjalnego Przedstawiciela SG ONZ ds. Syrii. W tej roli odpowiedzialny jest za koordynację i prowadzenie rozmów mających zakończyć trwającą od 2011 r. wojnę domową.

Staffan de Mistura – Italian diplomat with Swedish roots, associated for several decades with the UN. From 1971, he worked for i.e. the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), the World Food Program and the United Nations Children's Fund (UNICEF). At that time, he also held the positions of the Special Representative of the UN Secretary General for South Lebanon (2001-2004), Iraq (2007-2009) and Afghanistan (2010-2011), where he i.e. coordinated humanitarian aid provided by the UN; he was also a Special Adviser to the High Commissioner for Refugees in Kosovo. Many years of commitment, as well as diplomatic experience resulted in the appointment in July 2014 to the position of the Special Representative of the UNSC for Syria. In this role he is responsible for coordinating and conducting talks aimed at ending the civil war that has been going on since 2011.

Arcybiskup Alfons Nossol Archbishop Alfons Nossol 2017

Arcybiskup Alfons Nossol – duszpasterz, profesor teologii; wykładał w Wyższym Seminarium Duchownym w Nysie i w Opolu, na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu. W 1977 r. papież Paweł VI mianował go biskupem opolskim. Przez wiele lat uczestniczył w dialogu ekumenicznym na poziomie światowym, zarówno z Kościołem prawosławnym, jak i z Kościołem ewangelickim. Jest laureatem licznych międzynarodowych nagród i doktorem honorowym wielu uczelni w kraju i za granicą. Abp Alfons Nossol przez cały okres swojej działalności duszpasterskiej był czynnie zaangażowany w proces pojednania polsko – niemieckiego oraz rozwój współpracy pomiędzy dwoma narodami. Jego działalność duszpasterska koncentrowała się wokół idei ekumenizmu. W swoich naukach duszpasterskich wspierał ideę integracji europejskiej i wskazywał na konieczność wzajemnego szacunku między narodami.

Archbishop Alfons Nossol – priest, professor of theology; lectured at the Major Seminary in Nysa and Opole, at the Catholic University of Lublin and at the Pontifical Faculty of Theology in Wrocław. In 1977, Pope Paul VI appointed him as the Bishop of Opole. For many years he participated in the ecumenical dialogue at global level, both with the Orthodox Church and with the Evangelical Church. He is a laureate of numerous international awards and an honorary doctor of many universities in the country and abroad. Throughout his pastoral work Archbishop Alfons Nossol was actively involved in the process of Polish-German reconciliation and the development of cooperation between the two nations. His pastoral activity focused on the idea of ecumenism. In his pastoral teachings, he supported the idea of European integration and pointed to the need for mutual respect between nations.

Fundacja Charytatywna im. Barzaniego Barzani Charity Foundation 2017

Fundacja Charytatywna im. Barzaniego – fundacja została założona w 2005 roku, a jej patronem został Mustafa Barzani – legendarny kurdyjski polityk, założyciel Demokratycznej Partii Kurdystanu, symbol narodowyzwoleńczej walki Kurdów w XX wieku. W swojej działalności Fundacja skupia się na organizowaniu pomocy humanitarnej dla uchodźców i najbardziej potrzebujących z terenów irackiego Kurdystanu. Fundacja wspiera wielokulturowość i dialog międzyreligijny poprzez pomoc potrzebującym, współpracę z obozami dla uchodźców, organizację wydarzeń służących promowaniu tolerancji i pokojowego współistnienia, prowadzi działalność edukacyjną, buduje społeczeństwo obywatelskie poprzez promowanie idei wolontariatu, działa na rzecz wyrównywania szans między różnymi grupami społecznymi, aktywizuje bezrobotnych i współpracuje z zagranicznymi organizacjami pomocowymi z całego świata.

Barzani Charity Foundation – the foundation was established in 2005, and its patron was Mustafa Barzani - a legendary Kurdish politician,

founder of the Kurdistan Democratic Party, a symbol of the Kurdish nationalist struggle in the 20th century. In its activities, the Foundation focuses on organizing humanitarian aid for refugees and the most needy from Iraqi Kurdistan. The Foundation supports multiculturalism and interreligious dialogue by helping those in need, cooperating with refugee camps, organizing events aimed at promoting tolerance and peaceful coexistence, conducting educational activities, building civic society by promoting the idea of volunteering, working for equal opportunities between various social groups, activating the unemployed and cooperating with foreign aid organizations from around the world.

Polska Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello jest dla nas wszystkich ważnym przypomnieniem, że nie zrealizowano jeszcze celów, które ustanowił Sérgio.

The Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello represents an important reminder to all of us that the goals he set up have still not been reached.

Anna-Carin Öst

Rola Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello

Anna-Carin Öst,
Przedstawiciel UNHCR w Polsce w latach 2013-2018

Jako Przedstawiciel UNHCR w Polsce w latach 2013–2018 miałam zaszczyt zostać poproszona o uczestnictwo w wyborze laureatów Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello a także jej wręczaniu. W ten sposób poznałam wspaniałych i zaangażowanych ludzi z Polski i całego świata. Teraz, gdy moja misja w Polsce dobiegła końca, bardzo mi tego brakuje.

Dla mnie Sérgio był nie tylko Wysokim Komisarzem ONZ ds. Praw Człowieka, lecz także kolegą z Agencji ONZ ds. Uchodźców (UNHCR), z którym dane mi było spotkać się osobiście. Przejmowała go praca na rzecz praw człowieka i niesienie pomocy; kierowała nim altruistyczna pasja, która nie pozwalała mu spocząć i kazała poświęcać życie uwalnianiu innych od biedy i strachu, a także – co ważniejsze – znajdowaniu rozwiązań. Były Sekretarz Generalny ONZ, Ban Ki-moon, mówił, że nie był jednym z tych kolegów, którzy tylko mówią o konieczności podejmowania działań. „On po prostu działał.”

Polska Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello jest dla nas wszystkich ważnym przypomnieniem, że nie zrealizowano jeszcze celów, które ustanowił Sérgio. Przypomina nam o konieczności dalszej pracy na rzecz pokojowego współistnienia i dialogu. Nagroda oddaje hołd jego pamięci podkreślając przykłady prostej i bezinteresownej odwagi osób i organizacji, które, wzorem Sérgio, decydują się angażować tam, gdzie wokół wiele niepewności, niewygód i niebezpieczeństw, czyli w miejscach, w które wielu innych nigdy by się nie wybrało. Tak właśnie wygląda zaangażowanie kandydatów i laureatów Nagrody na rzecz zmniejszenia ucisku i skutków sytuacji katastrofalnych, szukania sposobów na leczenie ran zadanych przez konflikty oraz propagowania współistnienia w pokoju.

Statuetka Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello/Statuette of the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello,
fot./photo: P. Mazur

Kandydaci i laureaci często kierują się wartościami uniwersalnymi, na których opiera się działalność Narodów Zjednoczonych. Krzewią i chronią Prawa Człowieka zapisane w ich Powszechnej Deklaracji, przyjętej 70 lat temu. Zeid Ra'ad Al Hussein, którego kadencja na stanowisku Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka właśnie dobiega końca, powiedział niedawno, że w wielu kwestiach regulowanych przez Prawa Człowieka, po prostu się cofamy. Dodał, że najważniejszą rzeczą, której nauczył się na tym stanowisku jest fakt, że „(...) w dowolnych okolicznościach bezpieczeństwo ludzkości mogą zapewnić jedynie wizja, energia i hojność ducha: poprzez zaangażowanie, walkę o większą wolność i równość, oraz poprzez sprawiedliwość”.

Piętnaście lat temu, Stowarzyszenie Willa Decjusza utworzyło Polską Nagrodę im. Sérgio Vieira de Mello ku pamięci Sérgio. Nikt by nawet nie przypuszczał, że 15 lat później wartości, które ta Nagroda uosabia, będą ważniejsze niż kiedykolwiek dotąd.

fot./photo: P. Mazur

The Role of Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello

Anna-Carin Öst,
UNHCR Representative to Poland from 2013 to 2018

As the Representative of UNHCR to Poland (2013-2018), it has been a privilege and an honor to be called upon to participate in the selection and awarding of the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello. It has given me the opportunity to meet remarkable and dedicated people from Poland and the world. I will miss this now that my term of service in Poland has come to an end.

To me Sérgio was not only the United Nations High Commissioner for Human Rights, but also a colleague from the UN Refugee Agency (the UNHCR) that I met personally. He was a colleague that was truly a human rights and aid worker, driven by a selfless and restless passion, devoting his life to freeing others from misery and fear and more importantly to find solutions. Former UN Secretary-General Mr. Ban Ki-moon spoke about him as a colleague that did not simply speak about the need to do things. “He did them.”

The Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello represents an important reminder to all of us that the goals he set up have still not been reached. It reminds us that we have to continue the work for peaceful coexistence and dialogue. The Prize celebrates Sérgio's memory by highlighting similar acts of simple and unselfish courage of individuals and organizations that choose to walk into situations of intense volatility, discomfort and danger - where many other people would not choose to go. The nominees and the laureates of the Prize do this in order to mitigate oppression, repair disaster, seeking to heal the scars of conflict and promote peaceful coexistence.

The motivations of these nominees and laureates are very often the universal values that underpin the work of the United Nations. They promote and safeguard Human Rights, as enshrined in the Universal Declaration of Human Rights that was adopted 70 years ago. Mr. Zeid Ra'ad Al Hussein, who is about to end his mandate as the United Nations High Commissioner for Human Rights, recently said that we are moving backwards in many areas of Human Rights. He said that his own core lesson from his term is that "(...) in every circumstance, the safety of humanity will be secured only through vision, energy and generosity of spirit; through activism; through the struggle for greater freedom, in equality; and through justice".

15 years ago the Villa Decius Association established the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello to mark Sérgio's memory. Little could we imagine that 15 years later the values enshrined in the Prize are today more relevant than ever.

(...) a znudzony Bóg
wolnej części świata
kiwa palcem na Ciebie
(...) and the bored God
of the free part of the world
is beckoning you with his
finger

Jan Piekło, fot./photo: P. Mazur

Autobus do Europy. Spojrzenie na przyszłość Nagrody

Jan Piekło

Zacznę od tego wiersza:

Autobus do Europy

Wsiadaj czeka na Ciebie
autobus do Europy
Nie oglądaj się przez ramię
Tam tylko spalona wieś
zburzona świątynia i groby
Twoich najbliższych
łzy które wsiąkły w ziemię
oraz garstka popiołu i kości

Słyszysz klakson
kierowca w mundurze ponagła
wsiadaj i zamknij oczy

Rano przywita Cię
spokojny zgiełk
ulicy gdzieś w Europie
tramwaje i autobusy
ludzie na przystankach
światła na skrzyżowaniach
widoki od których odwykłeś
przez ostatnie lata

W gotyckiej katedrze
naszej starej Europy
drzemią aniołowie
ich złote skrzydła
pokrył kurz
a znudzony Bóg
wolnej części świata
kiwa palcem na Ciebie

Napisałem go inspirowany sceną, której byłem świadkiem w oblężonym przez bośniackich Serbów Sarajewie, podczas wojny na Bałkanach, kiedy z map świata zniknęło w śmiertelnych drgawkach państwo niegdyś zwane Jugosławią, a w powojennej Europie po raz pierwszy wybuchł konflikt, który skalą tragizmu przypominał światu, że historia może się powtórzyć, a człowiek, jego godność i prawa mogą zostać zakwestionowane w imię nacjonalistycznych ideologii. Wojna na Bałkanach była pierwszym ostrzeżeniem, którego syty i zajęty konsumpcją materialnego dobrobytu świat zachodniej cywilizacji nie chciał lub nie potrafił zrozumieć. Do krajów Europy ruszyli przerażeni, wygnani

96 ze swoich domów uchodźcy. A Rosja uważnie analizowała mechanizmy tej wojny, w którą także, choć nie bezpośrednio, była zaangażowana. Wyciągnięte wnioski pomogły jej przywódcom przygotować scenariusz, by go potem doskonalić i rozpocząć jego realizację.

Podobnie Zachód przespał moment, kiedy w 2008 roku wojska Federacji Rosyjskiej uderzyły na Gruzję, podeszły pod stolicę i zaanektowały Abchazję i Południową Osetię. Znow ruszył tłum uchodźców taszczących ze sobą ocalony z pożogi dobytek. Spotkałem w Tbilisi studentki, których rodzice musieli opuścić swoje domy w Abchazji. Mieszkają teraz w zbudowanych dla uchodźców blokowiskach na obrzeżach stolicy i swoje dzieciństwo wspominają jako zaczarowany czas, w którym mogły spacerować słonecznym nabrzeżem w Suchumi. Lektura książki nieżyjącego już Rona Asmusa „Mała wojna, która wstrząsnęła światem” może nas przekonać, że to Rosja, a nie Gruzja, wywołała ten konflikt.

Potem był kijowski Majdan, dokonana przez „zielone ludziki” aneksja Krymu i wojna w Donbasie, która nadal trwa. W tym samym czasie Kreml zaangażował się też w militarne działania w Syrii. Już jako Ambasador RP na Ukrainie odwiedziłem jedno z przejść na froncie w Donbasie, eufemistycznie nazywanym „linią kontaktu”. Kolejka smutnych ludzi chcących odwiedzić swoich bliskich po drugiej stronie wyglądała tak samo, jak tłumy na checkpointach w czasie wojny w Bośni. W oczach ten sam wyraz beznadziei, zmęczenie oraz strach.

Autobusy do Europy stąd nie odjeżdżają. Przerażona swoimi własnymi problemami Unia Europejska trwa w malignie. A prawa człowieka stają się zakładnikami radykalizujących się społeczeństw i populistycznych polityków. Obawiam się, że nie mamy zbyt dużo czasu, by to naprawić, jeśli nie chcemy żyć w hybrydowym świecie pomieszanych pojęć, który stanowi wypadkową realizacji scenariuszy Kremla i jego licznych sojuszników.

A Bus to Europe. A View on the Future of the Prize

Jan Piekło

Let me begin with a poem:

A Bus to Europe

Hop on, there's a bus to Europe
waiting for you
Don't look over the shoulder
there's just a burnt hamlet
demolished temple, and graves
of your near and dear
tears that have sunk into the ground
and a handful of ash and bones

Can you hear the horn
the uniformed driver is pushing
get on and close your eyes

In the morning you'll be welcomed
by the peaceful hubbub
of the street somewhere in Europe
busses and trams
people on the stops
traffic lights at crossroads
sights you have seen so little of
in these recent years

There, in the Gothic cathedral
of our ancient Europe,
angels lie in slumber.
their golden wings
are veiled with dust,
and the bored God
of the free part of the world
is beckoning you with his finger.

I wrote it, inspired by a scene I witnessed in Sarajevo besieged by the Bosniaks of Serbia, during the Balkan war, when a state once known as Yugoslavia was disappearing in death throes from the maps of the world, and the post-war Europe experienced the first conflict, whose tragic scale reminded the world that history may repeat itself, and the human, his dignity, and rights can be questioned in the name of nationalistic ideologies. War in the Balkans was the first warning that the satiated world of western civilisation, busy consuming the material wealth, did not want to or could not understand it. Refugees, banished from their homes, fearfully set forth to the countries of Europe. And Russia carefully

98 analyzed the mechanisms of this war, in which it was also, though not directly, involved. The conclusions drawn helped Russian leaders to plan a scenario, and improve it later to start putting it into action.

Similarly, in 2008, the West slept through the moment when the troops of the Russian Federation attacked Georgia, approached its capital, and annexed Abkhazia and South Ossetia. And again, a crowd of refugees hit the road, lugging all the possessions they could save from the havoc. In Tbilisi, I met students, whose parents had to leave their homes in Abkhazia. Now they live in concrete jungles built for the refugees on the outskirts of the city, and recall their childhood as a dreamtime, when they could walk on the sun-drenched embankments of Sukhumi. The late Ron Asmus's book *A "Little War That Shook the World"* convincingly shows that it was Russia and not Georgia that started the conflict.

Then came the Maidan in Kyiv, the annexation of Crimea by "little green men" and the war in Donbas, which is still raging. At the same time, the Kremlin became involved in military operations in Syria. Being already an Ambassador of the Republic of Poland in Ukraine I visited one of the border crossings at the frontline in Donbas, euphemistically referred to as "the contact line". The queue of sad people wanting to visit their relatives on the other side looked exactly the same as the crowds at the checkpoints during the war in Bosnia. Their eyes expressed the same hopelessness, exhaustion, and fear.

There are no buses to Europe leaving from here. Terrified by its own problems, the European Union is in a misery. And human rights are becoming the hostages of the radicalising societies and populist politicians. I am afraid we do not have plenty of time to mend this, unless we want to live in a hybrid world of confused notions coming up as the resultant of the scenarios of the Kremlin and its plentiful allies being turned into reality.

Stowarzyszenie Willa Decjusza dziękuje za pomoc w przygotowaniu niniejszej publikacji: Społecznemu Instytutowi Wydawniczemu "Znak", Ambasadzie Brazylii w Warszawie, Ambasadzie Królestwa Szwecji w Warszawie, Biuru Krajowemu UNHCR w Polsce, Departamentowi Narodów Zjednoczonych i Praw Człowieka Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, JE Janowi Piekło, Ambasadorowi Nadzwyczajnemu i Pełnomocnemu RP w Ukrainie.

The Villa Decius Association would like to thank: Społeczny Instytut Wydawniczy "Znak", Embassy of Brazil in Warsaw, Embassy of Sweden in Warsaw, UNHCR National Office in Poland, Department of United Nations and Human Rights of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland, HE Jan Piekło, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Poland to Ukraine.

© Stowarzyszenie Willa Decjusza 2018 / Villa Decius Association 2018

Redakcja/Edited by: Małgorzata Różańska, Paweł Łyżwiński
Tłumaczenie/Translation: Piotr Krasnowolski, Małgorzata Różańska
Zdjęcia/Photos: Paweł Mazur
Projekt graficzny/Graphic design: Tomek Budzyń
Druk/Printed by: Totem.com.pl

ISBN: 978-83-61600-21-3

Organizator/Organiser:

Partnerzy/Partners:

Partner wydawniczy/Editorial Partner:

Fundatorzy/Donors:

Sponsorzy/Sponsors:

Kierując się intencją wspierania najlepszych inicjatyw w dziedzinie praw człowieka, Stowarzyszenie Willa Decjusza ustanowiło w 2003 roku Polską Nagrodę imienia Sérgio Vieira de Mello, Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka (2002-2003), która przyznawana jest osobom i organizacjom pozarządowym za ich działania na rzecz pokojowego współistnienia i współdziałania społeczeństw, religii i kultur. *Aiming at supporting the best initiatives in the field of human rights, the Villa Decius Association established in 2003 the Polish Prize of Sérgio Vieira de Mello, the UN High Commissioner for Human Rights (2002-2003), which is awarded to individuals and non-governmental organizations for their activities in the field of peaceful coexistence and cooperation of societies, religions and cultures.*